

LIBYAN TILANNEKATSAUS HUHTIKUUSSA 2019

Tiivistelmä

Tässä raportissa kuvataan Länsi-Libyan turvallisuusolosuhteita pääasiassa elokuun 2018 ja huhtikuun 2019 välillä. Raportti keskittyy erityisesti tapahtumiin Länsi-Libyassa, Benghaziissa ja Dernassa.

Libyassa toimii kaksi kilpailevaa hallitusta, eikä vallan jakamisesta ei ole päästy edelleenkään sopimukseen. Poliittiset toimijat ovat liittoutuneet aseellisten ryhmien kanssa, ja lisäksi maassa on useita aseellisia ryhmiä, jotka toimivat varsin itsenäisesti. ISIS ei enää hallitse maa-alueita, mutta sillä on useita taistelijoita Libyassa, ja se on vuoden 2018 tehnyt iskuja eri puolilla maata, myös pääkaupungissa Tripolissa.

Taisteluita käydään usein lähellä asutusta ja ne aiheuttavat siviilivahinkoja. Taisteluiden aiheuttaman väkivallan lisäksi siviilit voivat joutua siepatuiksi. Myös sodan aiheuttamat räjähdysjäämät aiheuttavat siviiliuhreja. Eri toimijat voivat tehdä oikeudenloukkauksia siviileitä kohtaan joutumatta rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Katsauksen kokoamisessa on käytetty erilaisia julkisia lähteitä, kuten kansainvälisten järjestöjen ja tutkimuslaitosten tuottamia raportteja ja tietoaaineistoja sekä näitä täydentävää uutismateriaalia, joka on ollut Maahanmuuttoviraston saatavilla raportin kirjoittamishetkellä.

Abstract

This report gives an overview of the security situation in Western Libya from August 2018 until April 2019. It focuses especially on the events in Western Libya, Benghazi and Derna.

There is still no agreement on political power-sharing; there are currently two rival governments in Libya. Political actors have allied with armed groups; in addition, there are several armed groups that function quite independently. ISIS no longer controls land areas in Libya but has several fighters inside the country and has made attacks in 2018, also in the capital Tripoli.

Fighting takes place close to civilian areas and there are often cause casualties. In addition to the violence caused by fighting, civilians can be abducted. Also explosive remnants of war cause casualties. Various actors can make infringements towards civilians and they are not necessarily always apprehended.

The report is based on various public sources, such as reports published by international organizations and research institutes and complementary news material, which the Finnish Immigration Service has had access to at the time of writing of this report.

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1. Yleistä	3
2. Väkivallan ilmenemismuodot	6
2.1. Väkivallan luonne	6
2.2. Iskut ja aseelliset hyökkäykset elintärkeisiin siviilikohteisiin	7
2.3. ISISin tekemät iskut ja järjestön toiminta-alueet	8
2.4. Oikeuslaitos, vangitsemiset, sieppaukset ja laittomat teloitukset	9
3. Haavoittuvia ryhmiä	10
3.1. Naiset, lapset ja seksuaalinen väkivalta	10
3.2. Media, aktivistit ja poliitikot	10
4. Siviilikuolemat ja loukkaantuneet	11
4.1. Koko maa	12
4.2. Länsi-Libya: siviilikuolemat ja loukkaantuneet	13
5. Turvallisuustilanne ja väkivallan ilmenemismuodot alueittain	15
5.1. Tripoli	15
5.1.1. Elo-syyskuun 2018 taistelut	16
5.1.2. Loppuvuosi 2018	17
5.1.3. Tilanne tammi-maaliskuussa 2019	17
5.2. Almageb (Murqub)	19
5.3. Misrata	19
5.4. Sirte (Surt)	20
5.5. Al Jabal Al Gharb	20
5.6. Nalut	20
5.7. Aljara (al-Jafara)	21
5.8. Zwara (Zuwara)	21
5.9. Azzawya	21
6. Benghazi ja Derna	22
6.1. Benghazi	22
6.2. Derna	23
7. Maan sisäisesti siirtymään joutuneet ja palaaminen kotiin	25
8. Humanitaarinen tilanne	26
9. LÄHTEET	28

1. Johdanto

Raportissa on kuvattu tilannetta Länsi-Libyassa, Benghaziissa ja Dernassa elokuun 2018 ja maaliskuun 2019 välillä. Merkittäviä tapahtumia myös ennen sitä sekä muualla maassa on tuotu raportissa esiin. Tilastot siviilikuolemista ja -haavoittuneista on raportoitu koko vuodelta 2018 ja koko maan osalta. Kuvattaessa väkivaltaa Libyassa tai uhrilukuja on aina tuotu esiin, jos lähde on maininnut heidän olevan siviileitä.

1.1. Yleistä

Vuoden 2018 aikana ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kahden Libyan kilpailevan hallituksen tai maassa toimivien lukuisten aseellisten ryhmien kontrolloimien alueiden rajoissa tai näiden ryhmien keskinäisissä suhteissa. Loppuvuodelle 2018 suunniteltuja vaaleja ei saatu pidettyä. YK:n Libyan erityisedustaja tekee edelleen valmisteluja kansallista konferenssia varten, minkä myötä maassa saataisiin pidettyä uskottavat vaalit ja pitkittyneestä transitio-vaiheesta päästäisiin eteenpäin.¹ Kansainvälisesti tunnustettu pääministeri Fayez al-Serraj sanoi maaliskuussa 2019, että parlamentti- ja presidentinvaalit tulisi pitää vuoden 2019 loppuun mennessä.²

Kansainvälisesti tunnustettu hallitus GNA (Government of National Accord) toimii Tripolista käsin ja yrittää edelleen saada alueita ja valtion instituutioita hallintaansa. Samalla Itä-Libyasta käsin toimiva armeija (Libyan National Army, LNA) kenraali Khalifa Haftarin johdolla kontrolloi alueita Itä- ja Etelä-Libyassa.³ Vallanjaosta GNA:n ja LNA:n välillä ei ole päästy sopuun. Egypti ja Arabiemiraatit tukevat edelleen Haftaria ja LNA:ta.⁴ LNA on vahvistanut tukikohtaansa maan keskiosissa, minkä arveltiin enteilevän hyökkäystä pääkaupunkiin Tripoliin.⁵ LNA aloitti hyökkäyksen 4.4.2019.⁶

LNA on saanut hyödynnettyä Etelä-Libyassa vallitsevaa valtatyhjiötä, ja Haftar nimitti 6.9.2018 LNA:n Saiqa-joukkojen (Saiqa Force) komentajan johtajamaan etelää (joint operation room for the South). 17.10.2018 LNA perusti alueelle omat joukot, Murzuq Basin Operations Groups, jotka korvasivat pääasiassa tebu-heimon jäsenistä koostuneet, vuonna 2017 luodut joukot. Toisaalta GNA:n pääministerin Fayez al-Serrajin raportoitiin helmikuussa 2019 nimittäneen LNA:ta vastustavan tuaregi-militian komentajan Etelä-Libyan sotilasalueelle. Etelä-Libyassa sieppaukset lunnaiden toivossa ovat UNSMILin (United Nations Support Mission in Libya) mukaan lisääntyneet.⁷ LNA on jatkanut taisteluita alueella. Sabhan kaupungin lisäksi se on saanut al-Shararan ja al-Feelin öljykentät hallintaansa.⁸

Elokuussa pääkaupunki Tripolissa alkaneet taistelut päättyivät 25.9.2018 solmittuun tulitaukosopimukseen. Sitä tukivat myös presidentillinen neuvosto ja GNA. Sopimuksen (Greater Tripoli Security Arrangements Plan) mukaisesti joitain vankeja vapautettiin, tärkeitä instituutioita oli tarkoitus siirtää aseellisilta ryhmiltä valtiollisille turvallisuusviranomaisille ja taloutta oli tarkoitus reformoida. 7.10.2018 nimitettiin uudet sisä-, talous-, valtionvarain- sekä nuoris- ja

¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 1.

² Reuters 6.3.2019.

³ HRW 2019, s. 357.

⁴ Carnegie MEC/ Mahmoud 30.11.2018; Reuters/ Laessing 9.3.2019.

⁵ Reuters/ Laessing 9.3.2019.

⁶ Reuters/ Elumami et.al. 4.4.2019.

⁷ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

⁸ Reuters 21.2.2019; Reuters/ Laessing 9.3.2019; Jane's by IHS Markit 7.2.2019.

urheiluministerit.⁹ Tulitauko pääkaupungissa kariutui tammikuussa 2019, ja taistelut alkoivat uudelleen. Niissä aiheutui myös siviiliuhreja.¹⁰ 21.1.2019 raportoitiin tulitauosta. Sopimuksen allekirjoittamishetkellä tosin uutisoitiin vielä aseellisista yhteenotoista.¹¹ 17.3.2019 uutisoitiin yhdessä lähteessä, Libya Observer, että Tripolin länsiosissa oli jälleen aseellisia yhteenottoja.¹²

Tripolin ainut toimiva lentokenttä, Mitiga, on ollut ajoittain suljettuna, jos lentokentällä tai kaupungissa on taisteltu. Elo-syyskuun 2018 taisteluiden jäljiltä lentokenttä oli suljettu, mutta se avattiin jälleen lokakuussa 2018.¹³ Lentokenttä oli hetken kiinni maaliskuussa 2019, kun Tripolissa havaittiin tuntematon droni.¹⁴

Islamistiset, esimerkiksi ISISiin sidoksissa olevat, ääriliikkeet ovat pystyneet käyttämään hyväksi Libyan luhistunutta tilaa. Avoimet maarajat ja valtiollisten instituutioiden heikkous mahdollistavat ääriliikkeiden liikkumisen ja toiminnan eri puolilla maata. ISIS pystyy rekrytoimaan ja kouluttamaan henkilöitä sekä valmistelemaan iskuja aavikkoalueilla. GNA:n ja LNA:n terrorisminvastaiset operaatiot ovat heikentäneet ääriliikkeiden liikkumiskykyä keskeisissä kaupungeissa. Silti esimerkiksi ISIS on pystynyt tekemään vuoden 2018 aikana iskuja esimerkiksi pääkaupunki Tripoliin.¹⁵

Libya-asiantuntija Frederic Wehreyn mukaan yksi Libyan keskeisistä haasteista on lukuisat aseelliset ryhmät, joita eri osapuolet ja ulkovallat ovat tukeneet. Niiden integroiminen osaksi virallisia turvallisuusjoukkoja ei ole onnistunut ja ne pystyvät toimimaan melko omatoimisesti. Esimerkiksi salafistinen aseellinen järjestö osallistui ISISin vastaisiin taisteluihin Sirten kaupungissa, ja toimii nyt siellä ”moraalipoliisina” itse luomansa säännösten pohjalta.¹⁶ Libya on lisäksi pirstaloitunut moniin eri ryhmiin ja aseellisiin toimijoihin, jotka pyrkivät edistämään omia etujaan usein aseellisen taistelun kautta. Poliittisten ja yhteiskunnallisten sovintoprosessien edistäminen on myös yksi yhteiskunnan haasteista.¹⁷

Libyan kehitystä ja tapahtumia maassa elokuun 2018 jälkeen on kuvattu 7.1.2019 ilmestyneessä UNSMILin raportissa.¹⁸ Libyan tilanteen ja toimijoiden taustoista on saatavilla tarkempaa tietoa 31.1.2018 päivätyssä Maahanmuuttoviraston raportissa.¹⁹

---

⁹ UNSMIL 7.1.2019, s. 1.

¹⁰ UNSMIL 6.3.2019 B; Reuters 16.1.2019.

¹¹ Libya Observer/ Assad 21.1.2019.

¹² Libya Observer/ Assad 17.3.2019.

¹³ Reuters 2.10.2018.

¹⁴ Reuters 9.3.2019.

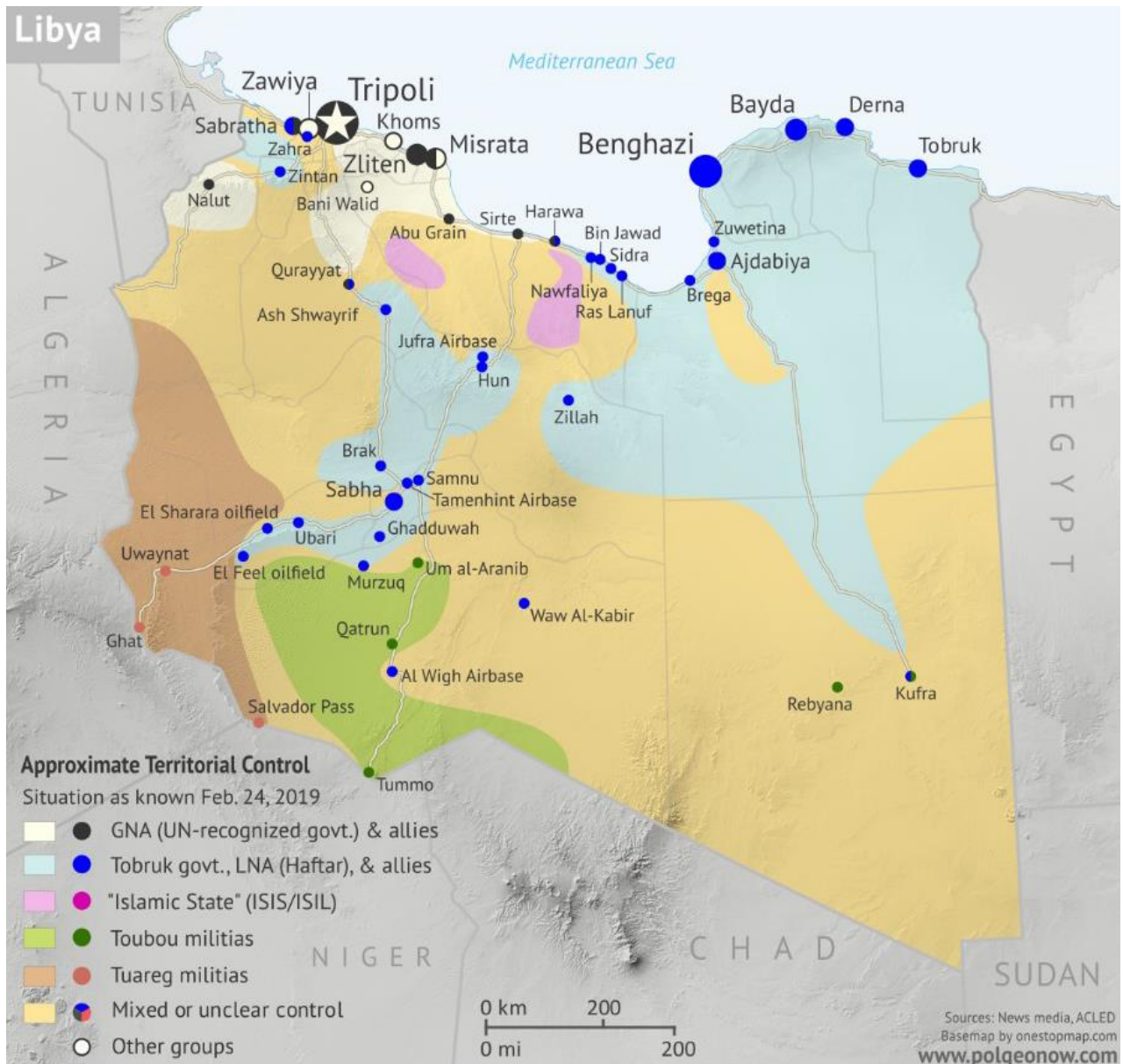
¹⁵ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

¹⁶ Wehrey 30.10.2018.

¹⁷ Jane's by IHS Markit 4.3.2019.

¹⁸ UNSMIL 7.1.2019.

¹⁹ Ks. https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Libyan_tilannekatsaus_tammikuussa_2018.pdf/27afa60a-8ca0-4b06-b3e0-7baf134dc15d/Libyan_tilannekatsaus_tammikuussa_2018.pdf.pdf (käyty 18.3.2019).

Libyan kartta ja alueiden hallinta 24.2.2019. Lähde: Polgeonow 26.2.2019, <https://members.polgeonow.com/2019/02/libya-control-map-2019.html>.

2. Väkivallan ilmenemismuodot

2.1. Väkivallan luonne

YK:n ihmisoikeusneuvoston ja UNSMILin mukaan iso osa väkivallasta Libyassa on summittaista (indiscriminate) ja se on toteutettu aseina, jotka eivät ole tarkkoja (esim. miinat, pommit ja sodan räjähtämättömät jäämät, Explosive Remnants of War, ERW). Väkivaltaa esiintyy tiheään asutuilla alueilla. Siviiliuhreja aiheutuu myös, kun siviileitä jää kahden keskenään taistelevan ryhmän ristituleen.²⁰ YK:n elo-joulukuuta 2018 kuvaava raportti keskittyy Länsi-Libyan osalta lähinnä Tripolin tapahtumiin. Muun Länsi-Libyan osalta raportissa kuvataan, että alueelta raportoidaan jatkuvasti aseellisia yhteenottoja, hyökkäyksiä, sieppauksia ja murhia.²¹

Libyassa tehdään myös ilmaiskuja. Ilmaisku on tehty esimerkiksi Egyptin vastaisella rajalla siirtolaisia kuljettaneeseen autoon²² ja LNA tekee ajoittain ilmaiskuja Libyassa toimivia tsadilaisia kapinallisryhmiä vastaan.²³ Sodan räjähtämättömiä jäänteitä on raportoitu seuraavilta alueilta: Tripoli, Benghazi, Sirte, Sabha, Brak al-Shati, Jabal al-Gharbi/Gharyan, Derna, Tawergha ja al-Kufra. Ihmisillä Libyassa ei ole tarpeeksi tietoa räjähtämättömien jäänteiden vaaroista.²⁴

Kahteen eri hallitukseen ja eri valtiollisiin instituutioihin sidoksissa olevat aseelliset ryhmät ovat syyllistyneet oikeudenloukkauksiin ja heidän toiminnasta aiheutuu siviiliuhreja.²⁵ Human Rights Watchin (HRW) vuotta 2018 käsittelevässä raportissa järjestö toteaa, että aseelliset ryhmät ovat tehneet laittomia teloituksia, tehneet siviileihin ja heidän omaisuuteensa kohdistuneita hyökkäyksiä ja siepanneet, kiduttaneet ja kadottaneet tahdonvastaisesti ihmisiä. Myös ISIS on kohdistanut iskuja siviileihin.²⁶ Kansainvälisiä lakeja rikkovat toimijat eivät joudu teostaan syytteisiin tai saa rangaistuksia.²⁷

Libyan humanitaarisia tarpeita esittävän raportin mukaan lähes 500 000, heistä noin 134 000 lapsia, on suojeluun liittyvien asioiden tarpeessa (protection needs²⁸).²⁹

Konfliktin takia humanitaariset toimijat ovat joutuneet rajoittamaan toimintaansa. YK:n autoon osui harhaluoti lokakuussa 2018, kun se oli matkalla Tripolista Zuwaran lentokentälle. Kukaan ei loukkaantunut.³⁰ UNICEF evakuoiti työntekijöitään Tunisiaan vuonna 2018 niin, että vain järjestön Libyan johto jäi toimimaan Tripoliin. Työntekijöiden on tarkoitus palata Libyaan alkuvuodesta 2019.³¹

²⁰ Human Rights Council 13.1.2017, s. 5. Ks. UNSMILin kuukausittaiset siviiliuhritilastot, <https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-0>.

²¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

²² UNSMIL 1.6.2018.

²³ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

²⁴ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 49.

²⁵ UNSMIL 1.3.2018.

²⁶ HRW 2019, s. 357.

²⁷ UNSMIL 7.1.2019, s. 6.

²⁸ Nämä on tarpeet on määritelty seuraavasti: altistuminen erilaisille riskeille ja uhille, haavoittuvuus, kyvyttömyys sopeutua konfliktiin ja väkivaltaan, ihmisoikeusrikkomukset ja hyväksikäyttö, sodan räjähtämättömät jäänteet ja/tai miinat, esteet kriittisten peruspalveluiden ja -tarvikkeiden pariin. Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 13.

²⁹ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 13.

³⁰ UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

³¹ UNICEF 2018, s. 5.

Siviileitä kuolee Libyassa myös liittyen erilaisiin ryöstöihin.³² Tällöin ei ole aina selvää, onko kyseessä varastaminen rahan ansaitsemista varten vai esimerkiksi aseellisten ryhmien välisiä välienselvittelyitä. Aseelliset ryhmät voivat myös rahoittaa toimintaansa tällä tavoin.

2.2. Iskut ja aseelliset hyökkäykset elintärkeisiin siviilikohteisiin

Libyassa tehdään paljon iskuja sairaaloihin. Aseelliset ryhmät saattavat käydä esimerkiksi taisteluita sairaaloiden sisällä. Aseelliset toimijat saattavat myös siepata potilaita sairaalasta, oletettavasti vastustajiaan.³³

22.1.2018 ilmeisesti LNA:han sidoksissa olevat aseelliset ryhmät tulittivat benghazilaiseen terveyskeskukseen. Kaksi terveydenhoitohenkilökunnan jäsentä haavoittui. Itä-Libyassa sijaitsevan Benghazi alueella toimiva sotilaspoliisi pidätti lähteen tietojen mukaan oletetun tekijän.³⁴ Benghaziassa aseistautuneet miehet tulittivat sairaalaa myös helmikuussa 2018. UNSMIL ei raportoinut henkilövahingoista, mutta hyökkäys aiheutti aineellista vahinkoa ja paniikkia ihmisissä.³⁵

Sabhassa, Etelä-Libyassa, tehtiin kaksi iskuja sairaalan sisälle helmikuussa 2018. Iskuista aiheutui siviiliuhreja. Taisteluiden takia sairaalan henkilökuntaa jouduttiin evakuoimaan, mikä aiheutti lisäpulaa terveydenhoitopalveluissa.³⁶ Iskuja sairaaloihin tehtiin myös huhtikuussa.³⁷ Sabhassa tehtiin isku terveyskeskukseen ja työntekijää ammuttiin 3.11.2018 ja toisen kerran 4.12.2018.³⁸

Al-Zawiyassa, Länsi-Libyassa tehtiin iskuja sairaalaan lokakuussa 2018.³⁹

Pääkaupungissa Tripolissa tehtiin marraskuussa 2018 kaksi iskuja sairaaloihin tai mahdollisesti samaan sairaalaan. Toisen iskun jälkeen ei-kiireellisen terveydenhoidon antaminen jouduttiin keskeyttämään kolmeksi päiväksi. Tekijöitä ei tiedetty alkuvuodesta 2019.⁴⁰ Tripolissa iskettiin tammikuussa 2019 ambulanssiin. Isku liittyi kaupungissa käytyihin taisteluihin.⁴¹ Yksi tripolilainen sairaala jouduttiin sulkemaan tammikuussa 2019, kun se jäi kaupungissa käynnistyneiden taisteluiden keskelle.⁴²

Myös yliopistoja ja kouluja kohti on tulitettu Libyassa. Esimerkiksi Sabhan yliopistoa tulitettiin ohi ajavasta autosta 16.7.2018 ja kaksi opiskelijaa haavoittui. Sabhalaista koulua vartioinutta poliisia ammuttiin 26.7.2018.⁴³ Sabrathassa, Länsi-Libyassa, sijaitsevaa koulua tulitettiin mielivaltaisesti 4.11.2018. UNSMIL ei raportoinut siviilivahinkoja ja oppilaat evakuoitiin. Koulu oli kiinni kahden päivän ajan.⁴⁴

³² Esim. Sabhassa lapsi kuoli autoryöstön yhteydessä 14.1.2018, UNSMIL 1.2.2018. Kufarrassa siviilien autoa päin ammuttiin ja heidän matkapuhelimensa ryöstettiin huhtikuussa 2018. Lapsi sai vammoja, UNSMIL 1.5.2018.

³³ UNSMIL 1.5.2018.

³⁴ UNSMIL 1.2.2018.

³⁵ UNSMIL 6.3.2019 A.

³⁶ UNSMIL 1.3.2018.

³⁷ UNSMIL 1.3.2018.

³⁸ UNSMIL 6.3.2019 A.

³⁹ UNSMIL 1.11.2018.

⁴⁰ UNSMIL 6.3.2019 A.

⁴¹ UNSMIL 6.3.2019 B.

⁴² UNSMIL 6.3.2019 B.

⁴³ UNSMIL 1.8.2018.

⁴⁴ UNSMIL 6.3.2019 A.

2.3. ISISin tekemät iskut ja järjestön toiminta-alueet

Vuoden 2018 aikana ISIS (tunnetaan Libyassa myös nimellä Wilayat Tarabulus) on jatkanut iskujen tekemistä ja ihmisten sieppaamista erityisesti maan aavikkoalueilla, mutta myös kaupungeissa. Sen toiminta-alue on ulottunut entisestä hallitsemastaan kaupungista Sirtestä Sabhaan asti.⁴⁵ ISIS on tehnyt myös useita iskuja pääkaupunkiin Tripoliin. ISISin raportoidaan pystyttäneen tarkastuspisteen Sirten kaupungin ulkopuolelle, Wadi Hneiwaan.⁴⁶

ISISin jäsenistä on raportoitu Misratan maakunnassa Länsi-Libyassa, Beni Walidissa⁴⁷ ja sillä on soluja rannikolla Keski- ja Länsi-Libyassa.⁴⁸ Tammikuussa 2019 Libyan turvallisuusviranomaisten raportoidaan pidättäneen ISISin johtohahmon Sirtessä eli kaupungissa, joka aiemmin oli ISISin hallinnassa.⁴⁹ IHS Jane's raportoi, että ISISin taistelija olisi vangittu Sirtessä myös helmikuussa 2019.⁵⁰

ISIS otti maaliskuussa 2018 nimiinsä tarkastuspisteelle tehdyn iskun Ajdabiyan kaupungin itäpuolella, Itä-Libyassa.⁵¹

ISIS teki 2.5.2018 iskun Tripoliin vaalikomission tiloihin. HRW:n viittaamien uutislähteiden mukaan 14 ihmistä (UNSMIL raportoi 1.6.2018 ainakin 13 uhria), pääasiassa komission työntekijöitä, menehtyi ja ainakin 19 henkilöä haavoittui. ISIS hyökkäsi Gorgin kaupunginosassa sijaitsevaa vaalikomissiota vastaan tulittamalla ja räjähteillä.⁵²

ISIS teki 3.6.2018 iskun tarkastuspisteelle ja poliisiasemalle Qanaanissa, Itä-Libyassa, Adjabiyan kaupungin eteläpuolella. Nainen kuoli ja viisi muuta siviiliä loukkaantui.⁵³

ISIS teki iskun tarkastuspisteelle Wadi Kaamissa, Khumsin lähellä Länsi-Libyassa 23.8.2018.⁵⁴

10.9.2018 ISIS teki pommi-iskun kansallisen öljy-yhtiön pääkonttoriin Tripolissa. Yksi yhtiön työntekijä ja vartija kuolivat ja kuusi muuta haavoittui.⁵⁵ ISIS teki iskun ulkoministeriöön Tripolissa 23.12.2018.⁵⁶

ISIS teki 28.10.2018 iskun al-Foqahan kaupungissa, Sabhan maakunnassa. Isku oli UNSMILin tietojen mukaan kosto ISIS-taistelijan pidätyksestä aiemmin kaupungissa samassa kuussa ja paikallisten yhteistyöstä LNA:n kanssa. Eri lähteiden mukaan neljä tai viisi siviiliä kuoli. ISIS ampui kaksi miestä kuoliaaksi heidän kotonaan ja teloitti kaksi muuta julkisella paikalla. Lisäksi ainakin yhdeksän ihmistä siepattiin. ISIS tuhosi myös kaupungin infrastruktuuria ja sytytti kotitaloja tuleen.⁵⁷

---

⁴⁵ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

⁴⁶ Jane's by IHS Markit 18.12.2018.

⁴⁷ UNSMIL 1.7.2018.

⁴⁸ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

⁴⁹ Reuters 31.1.2019.

⁵⁰ Jane's by IHS Markit 26.2.2019.

⁵¹ UNSMIL 1.4.2018.

⁵² HRW 2019, s. 358; UNSMIL 1.6.2018.

⁵³ UNSMIL 1.7.2018; The New Arab 3.6.2018.

⁵⁴ Jane's by IHS Markit 25.8.2018.

⁵⁵ UNSMIL 2.10.2018.

⁵⁶ UNSMIL 6.3.2019 A.

⁵⁷ UNSMIL 1.11.2018; HRW 2019, s. 359; UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

ISIS teki iskun Tazirbun kaupungissa, Kufraan maakunnassa 23.11.2019 Etelä-Libyassa. UNSMILin tietojen mukaan ISISin taistelijat ampuivat kahdeksan siviiliä ja haavoittivat yhdeksää paikallisella poliisiasemalla. Tietojen mukaan he sieppasivat ainakin 13 paikallista.⁵⁸

2.4. Oikeuslaitos, vangitsemiset, sieppaukset ja laittomat teloitukset

Libyassa on voimassa kuolemantuomio ja tuomioita on annettu, mutta kuolemantuomiota ei ole toimeenpantu sitten vuoden 2010. 15.8.2018 tripolilainen tuomioistuin langetti massaoikeudenkäynnissä 45 henkilölle kuolemantuomion ja 54 henkilölle viiden vuoden vankeusrangaistuksen 146 henkilön oletetusta tappamisesta vuoden 2011 kansannousun aikana. Tuomitut henkilöt katsottiin Gaddafin tukijoiksi.⁵⁹

UNSMILin mukaan eri puolilla maata mielivaltaiset pidätykset⁶⁰ ja kidutus ovat yleistä. Järjestön tietojen mukaan maassa on yhteensä 6400 henkilöä 26 virallisessa, sisäministeriön alaisessa vankilassa. Heistä 75–80 % on tutkintavankeudessa. Heidän lisäksi nimellisesti sisä- ja puolustusministeriön alaisissa sekä eri aseellisten ryhmien vankiloissa olisi tuhansia ihmisiä. Esimerkiksi Mitigan vankilassa Tripolissa on ollut mahdollisesti yli 3600 vankia. Osa heistä on vapautettu oikeusministeriön ja yleisen syyttäjän alaisen prosessin (screening process) myötä.⁶¹

Vankilat ovat ylitäysiä ja olot niissä ovat todella huonot. Kidutus on yleistä, ihmisiä katoaa vankiloista, perheenjäsenet eivät pääse vierailemaan vankien luona eikä naisille ja alaikäisille ole saatavilla heidän tarvitsemiaan koulutus- tai terveydenhuoltopalveluita.⁶²

HRW:n mukaan ihmisiä pidetään edelleen mielivaltaisesti vangittuina, eikä vangitsemisen kestosta ole usein tietoa. Vankilaviranomaiset ovat usein ainakin nimellisesti jommankumman hallituksen alaisia, mutta saattavat toimia itsenäisesti. Maan oikeuslaitos ei toimi kunnolla ja osa tuomioistuimista on suljettuina.⁶³

Hallitsevat ryhmät tai viranomaiset Misratassa ja Tripolissa ovat pidättäneet Benghaziasta kotoisin olevia henkilöitä. Heitä on syytetty terrorismista. HRW pitää syytteitä tekaistuina. LNA ja sitä tukevat ryhmät katsovat Benghaziasta ja Adjabiyasta kotoisin olevien henkilöiden olevan terroristeja ja he ovat pidättäneet heitä sekä tuhonneet heidän omaisuuttaan. Oikeudenloukkausten seurauksena ihmisiä on paennut Länsi-Libyaan.⁶⁴ Dernalaisten mukaan satoja perheitä pakeni Itä-Libyassa sijaitsevasta kaupungista, joka oli pitkään islamistien hallinnassa, Länsi-Libyaan. Osa heistä pelkää nyt, että heitä syytetään islamistien tukemisesta.⁶⁵

Yli 100 ei-libyalaista naista ja lasta on vangittuina Tripolissa ja Misratassa. Osa lapsista on orpoja. Heillä epäillään olleen tai olevan sukulaissiteitä ISIS-taistelijoiksi oletettuihin henkilöihin. HRW:n mukaan heidän vapauttamisensa ei näytä todennäköiseltä, koska heidän kotimaataan ei pystytä vahvistamaan, eivätkä maat todennäköisesti haluaisi heitä takaisin.⁶⁶

⁵⁸ UNSMIL 6.3.2019 A.

⁵⁹ HRW 2019, s. 360.

⁶⁰ OHCHR julkaisi huhtikuussa 2018 raportin mielivaltaisista pidätyksistä ja laittomista vangitsemisista Libyassa, ks. OHCHR Huhtikuu 2018: *Abuse Behind Bars: Arbitrary and unlawful detention in Libya*.

https://www.ohchr.org/Documents/Countries/LY/AbuseBehindBarsArbitraryUnlawful_EN.pdf (käyty 18.3.2019)

⁶¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 6–7.

⁶² HRW 2019, s. 359; UNSMIL 7.1.2019, s. 7.

⁶³ HRW 2019, s. 359.

⁶⁴ HRW 2019, s. 361.

⁶⁵ Reuters 14.2.2019.

⁶⁶ HRW 2019, s. 359.

Ihmisiä siepataan Libyassa, myös alaikäisiä. Sieppauksen kestot voivat vaihdella, eikä sieppauksen syy ole välttämättä selvä. Siepatut saatetaan myöhemmin tappaa.⁶⁷ UNSMILin mukaan elo-joulukuun 2018 välillä sieppaukset lunnaiden toivossa lisääntyivät erityisesti Etelä-Libyassa.⁶⁸

Al-Zawiyassa siepattiin ja ilmeisesti myös teloitettiin helmikuussa 2018 mielivaltaisesti kaksi aseellisen Hnish-ryhmän taistelijaa kilpailevan paikallisen aseellisen ryhmän toimesta. Toinen heistä oli 17-vuotias.⁶⁹

3. Haavoittuvia ryhmiä

3.1. Naiset, lapset ja seksuaalinen väkivalta

Naiset, erityisesti julkisessa tilassa toimivat tai aktivistinaiset, voivat kohdata väkivaltaa. Amnesty International on raportoinut sieppauksista, hyökkäyksistä, seksuaalisesta väkivallasta ja halventamisesta. Naisiin kohdistuva väkivalta jää usein tutkimatta. Viranomaiset ovat esimerkiksi todenneet aktivisteihin kohdistuneiden murhien liittyvän yleisesti rikollisuuteen sen sijaan, että murhien motiivina olisi aktivistien hiljentäminen. Tutkimatta jättäminen on antanut aseellisille ryhmille viestin, että he voivat jatkaa toimintaansa. Naisiin kohdistuva väkivalta onkin järjestön mukaan kasvanut vuodesta 2014 lähtien, eikä se vuonna 2018 näyttänyt vähentyvän.⁷⁰

Naisia ja tyttöjä voidaan vangita mielivaltaisesti, jos heidän katsotaan syyllistyneen nk. ”moraalirikoksiin” (esimerkiksi avioliiton ulkopuoliset seksuaaliset suhteet) tai heidän perhesuhteidensa takia. Vankiloissa ei välttämättä ole naispuolisia vartijoita, ja naiset voivat kohdata vankiloissa seksuaalista hyväksikäyttöä.⁷¹

Libyassa alaikäisiä on rekrytoitu aseellisiin ryhmiin.⁷²

3.2. Media, aktivistit ja poliitikot

HRW:n mukaan aseelliset ryhmät ovat uhkailleet, pelotelleet ja hyökänneet media-alan toimijoita, aktivisteja ja bloggareita kohtaan.⁷³ Myös UNSMILille on raportoitu toimittajien kohtaamasta häirinnästä, pelottelusta ja uhkailusta. Toimittajien lisäksi ihmisoikeuspuolustajat ja kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat kokeneet erilaisia vaikeuksia. Heidän sanan- tai kokoontumisenvapauttaan on esimerkiksi rajoitettu.⁷⁴ IHS Jane’sin mukaan aseellisia ryhmiä vastustavat mielenosoittajat voivat kohdata väkivaltaa.⁷⁵

SDF (Special Deterrance Force, GNA:n sisäministeriön alainen toimija) pidatti 29.4.2018 kaksi vuosittaisen mediapalkintoseremian järjestäjää. Heidä vastaan ei nostettu syytteitä ja heidät vapautettiin heinäkuussa. Heidän läheisensä epäilivät pidättämisen johtuneen siitä, että he

⁶⁷ UNSMIL 1.5.2018; UNSMIL 2.10.2018.

⁶⁸ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

⁶⁹ UNSMIL 1.3.2018.

⁷⁰ Amnesty International 25.6.2018.

⁷¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 8.

⁷² UNSMIL 1.3.2018.

⁷³ HRW 2019, s. 361.

⁷⁴ UNSMIL 7.1.2019, s. 8.

⁷⁵ Jane’s by IHS Markit 4.3.2019.

hyväksyivät osallistujilta paljastavan pukeutumisen ja sekä miesten että naisten osallistumisen seremoniaan.⁷⁶

Paikallista toimittajaa ammuttiin Sabhassa 31.7.2018 ja hänet tuotiin sairaalaan.⁷⁷

1.8.2018 GNA:n alla toimivaan sisäministeriöön sidoksissa oleva aseellinen ryhmä vangitsi Reutersin ja Agence France-Pressen toimittajia ja valokuvaajia Tripolissa. Heitä pidettiin vangittuna 10 tuntia ilman selitystä. He olivat raportoimassa siirtolaisuuteen liittyvistä asioista.⁷⁸

Myös poliitikkoja kohtaan on tehty iskuja. 3.1.2018 koulutusosaston (lähteestä ei käy ilmi, minkä instituution alainen) johtaja ammuttiin hänen kotiinsa al-Abyarissa Benghazinin kaupungin lähellä. Hän oli juuri ilmoittanut ehdokkuudestaan parlamenttivaaleissa.⁷⁹ Parlamentaarikkoa ja vartijaa kohti ammuttiin Tobrukissa kesken kansanäänestyslain käsittelyn edustajainhuoneessa (House of Representatives).⁸⁰

4. Siviilikuolemat ja loukkaantuneet

UNSMILin tilastot käsittävät vain siviileitä. Järjestö huomauttaa, että mukana eivät ole kuin suoraan taistelujen seurauksena kuolleet tai haavoittuneet uhrin. Tilastojen ulkopuolelle jää esimerkiksi teloitus vangitsemisen jälkeen, kidutus tai sieppaus tai taisteluiden epäsuorasta vaikutuksesta johtuneet siviilivahingot. UNSMIL kokoaa ja tarkistaa tietoa eri toimijoilta Libyassa. Turvallisuustilanteen takia järjestö ei pysty toimimaan kaikkialla maassa eikä siten verifioimaan kaikkia tapahtumia. Järjestö tuo esiin, että luvut ovat todellisuudessa todennäköisesti korkeammat. UNSMIL kokoaa tilastonsa heti kuukauden päätteeksi, joten esimerkiksi vammoihin menehtyneet tai vasta myöhemmin ilmi tulleet tapaukset eivät ole tilastoissa mukana. Järjestön raportoimista muista kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeusloukkauksista ("Casualties from other violations of international humanitarian law and violations or abuses of human rights") johtuvia uhreja ei ole laskettu tilastoihin siviiliuhreista, mutta ne on ilmoitettu siviiliuhrien perässä ("X muuta uhria").⁸¹

Alla on esitelty ensin kuukausittaiset uhrilukutilastot koko maan osalta (4.1). Ensimmäiset UNSMILin vahvistamat, taisteluiden seurauksena aiheutuneet siviiliuhrit ja niiden jälkeen mahdollisesti kansainvälisten lakien vastaisista toimista aiheutuneet uhrin (casualties). Kuolleet ja haavoittuneet on mainittu erikseen aina, kun ne ovat eritelty lähteessä. Sen jälkeen tilastot on koottu Länsi-Libyan osalta (4.2). Koko maan tilastoissa ovat myös Länsi-Libyan luvut mukana.

---

⁷⁶ HRW 2019, s. 361.

⁷⁷ UNSMIL 1.8.2018.

⁷⁸ HRW 2019, s. 361.

⁷⁹ UNSMIL 1.2.2018.

⁸⁰ UNSMIL 4.9.2018.

⁸¹ UNSMIL 1.2.2018.

4.1. Koko maa

Tammikuu: 39 kuollutta, 63 haavoittunutta. 32 muuta uhria.⁸²

Helmikuu: 13 kuollutta, 133 haavoittunutta. 7 muuta uhria.⁸³

Maaliskuu: 6 kuollutta, 11 haavoittunutta. 4 muuta uhria.⁸⁴

Huhtikuu: 4 kuollutta, 27 haavoittunutta. 10 muuta kuollutta ja 11 haavoittunutta.⁸⁵

Toukokuu: 47 kuollutta, 54 haavoittunutta. 46 muuta uhria.⁸⁶

Kesäkuu: 16 kuollutta, 15 haavoittunutta. 11 muuta uhria.⁸⁷

Heinäkuu: 3 kuollutta, 5 haavoittunutta. 20 muuta uhria.⁸⁸

Elokuu: 22 kuollutta, 3 haavoittunutta. 5 muuta uhria. UNSMIL huomauttaa, että elokuussa käynnissä olleissa taisteluissa saattoi olla useita uhreja, joita se ei tilanteen takia pystynyt vielä tilastoimaan.⁸⁹ HRW viittaa UNSMILin tietoihin alkuvuodesta 2019 ilmestyneessä vuosiraportissaan, joiden mukaan taisteluiden aikana kuoli ainakin 120 ihmistä kuoli ja 400 haavoittui.⁹⁰

Syyskuu: 18 kuollutta, 22 haavoittunutta. 7 muuta uhria. Lisäksi UNSMILin mukaan Tripolissa käydyissä taisteluissa kuoli 12 henkilöä, joiden statusta siviilinä tai taistelijana ei pystytty vahvistamaan.⁹¹

Lokakuu: 8 kuollutta, 2 haavoittunutta. 8 muuta uhria.⁹²

Marras- ja joulukuu: 13 kuollutta, 21 haavoittunutta.⁹³ UNSMILin raportoinnissa ei ollut mainintaa muista uhreista.

Tammikuu 2019: 8 kuollutta, 13 haavoittunutta. 4 muuta uhria. UNSMILin mukaan lisäksi Tripolissa kuoli yksi henkilö, jonka statusta siviilinä tai taistelijana ei pystytty vahvistamaan.⁹⁴

UNSMILin tilastojen pohjalta vuonna 2018 (tammikuuta 2019 ei ole laskettu mukaan vertailtavuuden takia) Libyassa menehtyi siis 189 siviiliä ja haavoittui 356.

UNSMIL raportoi 7.1.2019, että elo-syyskuussa 2018 Tripolissa käydyissä taisteluissa menehtyi ainakin 120 siviiliä.⁹⁵ ja HRW viittaa UNSMILin tietoihin, joiden mukaan 400 henkilöä haavoittui.⁹⁶

---

⁸² UNSMIL 1.2.2018.

⁸³ UNSMIL 1.3.2018.

⁸⁴ UNSMIL 1.4.2018.

⁸⁵ UNSMIL 1.5.2018.

⁸⁶ UNSMIL 1.6.2018.

⁸⁷ UNSMIL 1.7.2018.

⁸⁸ UNSMIL 1.8.2018.

⁸⁹ UNSMIL 4.9.2018.

⁹⁰ HRW 2019, s. 358–359.

⁹¹ UNSMIL 2.10.2018.

⁹² UNSMIL 1.11.2018.

⁹³ UNSMIL 6.11.2018.

⁹⁴ UNSMIL 6.3.2019 B.

⁹⁵ UNSMIL 7.1.2019, s. 2.

⁹⁶ HRW 2019, s. 358–359.

Näin ollen, jos yllä mainitusta kokonaiskuolleisuusluvusta vähennetään elo- ja syyskuussa raportoidut 40 kuolonuhria ja 25 haavoittunutta ja lisätään myöhemmin raportoitu 120 kuolonuhria ja 400 haavoittunutta, menehtyi Libyassa vuonna 2018 yhteensä 269 siviiliä ja 731 haavoittui.

Muita uhreja UNSMIL raportoi 161 (kuollutta ja haavoittunutta).

Kansainvälisten järjestöjen toimintaa Libyassa ohjaavassa Humanitarian Needs Overview - raportissa viitataan ACLEDin tietoihin, joiden mukaan 1.1.–22.9.2018 Libyassa kuoli 727 ihmistä. Raportoinnista ei käy ilmi, onko siviileitä ja taistelijoita eroteltu. ACLED raportoi yhteensä 344 aseellista yhteenottoa ja konfliktia tuona ajanjaksona. UNSMIL raportoi 1.1.–30.9.2018 yhteensä 171 siviiliuhria ja 335 haavoittumista (tähän lukuun ei ole laskettu myöhemmin ilmoitettuja elosyyskuun korkeampia uhrilukuja).⁹⁷

4.2. Länsi-Libya: siviilikuolemat ja loukkaantuneet

Länsi-Libya (Tripolitania) koostuu Tripolin, Almargebin, Misratan, Sirten (Surt), Al Jabal Al Gharbin, Nalutin, Zwaran (Zuwara), Azzawyan ja Aljfaran maakunnista (*mantika*).⁹⁸

Tripoli

Tammikuu: 2 kuollutta.⁹⁹

Toukokuu: 13 kuollutta, 6 haavoittunutta.¹⁰⁰

Heinäkuu: 2 kuollutta, 5 haavoittunutta.¹⁰¹

Elokuu: 19 kuollutta, 1 haavoittunut.¹⁰²

Syyskuu: 16 kuollutta, 22 haavoittunut.¹⁰³

Marras- ja joulukuu: 4 kuollutta, 7 haavoittunutta.¹⁰⁴

Tammikuu 2019: 6 kuollutta, 7 haavoittunutta.¹⁰⁵

Almargeb

Tammikuu 2019: 1 haavoittunut.¹⁰⁶

⁹⁷ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 11.

⁹⁸ Jaottelu on tehty OCHAN käyttämän kartan mukaisesti, ks. OCHA 22.3.2017. *Libya: Administrative Boundaries*. https://www.unocha.org/sites/unocha/files/Libya-%20Admin%20boundary_A4_r150_20170322.pdf (käyty 22.3.2019).

⁹⁹ UNSMIL 1.2.2018.

¹⁰⁰ UNSMIL 1.6.2018.

¹⁰¹ UNSMIL 1.8.2018.

¹⁰² UNSMIL 4.9.2018. Ks. kohta 4.1 ja huomautus elokuun siviiliuhrien osalta.

¹⁰³ UNSMIL 2.10.2018. Ks. kohta 4.1 ja huomautus syyskuun siviiliuhrien osalta.

¹⁰⁴ UNSMIL 6.11.2018.

¹⁰⁵ UNSMIL 6.3.2019 B. Ks. kohta 4.1 ja huomautus tammikuun 2019 siviiliuhrien osalta.

¹⁰⁶ UNSMIL 6.3.2019 B.

Misrata

Kesäkuu: 3 kuollutta.¹⁰⁷

Sirte (Surt)

UNSMIL ei raportoinut Sirten alueelta siviiliuhreja tammi-joulukuun välillä 2018.

Al Jabal Al Gharb

UNSMIL ei raportoinut Al Jabal Al Gharbin alueelta siviiliuhreja tammi-joulukuun välillä 2018.

Nalut

UNSMIL ei raportoinut Nalutin alueelta siviiliuhreja tammi-joulukuun välillä 2018.

Zwara (Zuwara, Nuqat al-Khams)

Tammikuu: 1 kuollut.¹⁰⁸

Azzawya (al-Zawiya)

Helmikuu: 2 kuollut ja kaksi haavoittunut (Warshafana¹⁰⁹) ja 1 kuollut (al-Zawiya)¹¹⁰

Toukokuu: 1 kuollut, 2 haavoittunut.¹¹¹

Elokuu: 1 kuollut, 2 haavoittunut.¹¹²

Syyskuu: 1 kuollut (Warshafana).¹¹³

Lokakuu: 1 haavoittunut.¹¹⁴

Aljbara

UNSMIL ei raportoinut Aljbaran alueelta siviiliuhreja tammi-joulukuun välillä 2018.

---

¹⁰⁷ UNSMIL 1.7.2018.

¹⁰⁸ UNSMIL 1.2.2018.

¹⁰⁹ Warshafanan alue on suunnilleen al-Zawiyan ja Janzurin kaupunkien välissä ja ulottuu rannikolta sisämaahan.

¹¹⁰ UNSMIL 1.3.2018.

¹¹¹ UNSMIL 1.6.2018.

¹¹² UNSMIL 4.9.2018.

¹¹³ UNSMIL 2.10.2018.

¹¹⁴ UNSMIL 1.11.2018.

5. Turvallisuustilanne ja väkivallan ilmenemismuodot alueittain

Alla on kuvattu ensin pääkaupunki Tripolin tilannetta vuoden 2018 ja 2019 aikana. Huhtikuussa 2019 alkaneet taistelut ovat raportin kirjoittamishetkellä edelleen käynnissä. Tripolin jälkeen on raportoitu turvallisuusvälikohtauksista muilla alueilla Länsi-Libyassa.

5.1. Tripoli

Vuotta 2018 Tripolissa kuvastavat kaupunkitaistelut, joita käytiin useamman kerran vuoden aikana. Näiden suurempien taisteluiden lisäksi kaupungissa kohdataan siviiliuhreja aiheuttavaa väkivaltaa, esimerkiksi aseellisia yhteenottoja, ammuskelua ja sieppauksia. Huhtikuussa 2019 LNA julisti sotilasoperaation Tripolin valtaamiseksi alkaneeksi.

Tarkkaa määrää Tripolissa toimivista aseellisista ryhmistä ei ole saatavilla, mutta niitä on mahdollisesti kymmeniä. Niiden määrä on vain kasvanut viime vuosina. Small Arms Survey ja Security Assessment in North Africa -tutkimuslaitosten julkaisussa Tripolin aseellisista ryhmistä on todettu, että niin kauan kun ne ovat merkittävässä asemassa pääkaupungissa, väkivallan uhka ei tule poistumaan. Ryhmät ovat julkaisun mukaan muuttuneet enemmänkin rikollisverkostoiksi, jotka ulottuvat politiikkaan, yritysmaailmaan ja hallintoon.¹¹⁵ Myös UNSMIL on raportoinut, että pääkaupungissa toimivien aseellisten ryhmien välillä on ollut jännitteitä elo-syyskuussa käytyjen taisteluiden jälkeen.¹¹⁶ Taistelut alkoivatkin uudelleen tammikuussa 2019.¹¹⁷

Tripolissa sijaitsevalla Mitigan lentokentällä taisteltiin 15.1.2018 alkaen¹¹⁸, kun tajouralainen aseellinen ryhmä teki sinne hyökkäyksen. Lentokenttä on SDF:n hallinnassa. Ainakin kaksi siviiliä kuoli taisteluissa, mitkä levisivät myös läheisille asuinalueille. Henkilöitä myös haavoittui, mutta UNSMIL ei pystynyt vahvistamaan, olivatko he siviileitä.¹¹⁹

Kadulla ollut mies ammuttiin huhtikuussa 2018 ohi ajavasta autosta Tripolissa. Autossa oli aseistautuneita miehiä.¹²⁰

ISIS teki 2.5.2018 iskun Tripoliin vaalikomission tiloihin. HRW:n viittaamien uutislähteiden mukaan 14 ihmistä (UNSMIL raportoi 1.5.2018 ainakin 13 uhria), pääasiassa komission työntekijöitä, menehtyi ja ainakin 19 henkilöä haavoittui. ISIS hyökkäsi Gorgin kaupunginosassa sijaitsevaa vaalikomissiota vastaan tulittamalla ja räjähteillä.¹²¹

24.5.2018 Bab Tajoura -aseellisen ryhmän jäsenet ampuivat kaksi miestä Tripolissa järjestetyssä mielenosoituksessa. Mielenosoittajat protestoivat Bab Tajoura -ryhmään yhdistettyjä, ihmisoikeuksia loukkaavia tekoja, kuten mielivaltaisia pidätyksiä sekä liiallista voimankäyttöä.¹²²

Raskaana ollut nainen ja pieni lapsi kuolivat 11.7.2018 ammuskelussa, kun SDF oli pidättämässä naisen miestä ja tämä vastusti pidätystä. SDF totesi myöhemmin, että nainen tapettiin vahingossa.¹²³

¹¹⁵ Lacher et.al. Kesäkuu 2018.

¹¹⁶ UNSMIL 6.3.2019 A; UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

¹¹⁷ UNSMIL 6.3.2019 B; Reuters 16.1.2019.

¹¹⁸ Alkuvuodesta 2018 käytyjä taisteluja on käsitelty tarkemmin Maahanmuuttoviraston 31.1.2018 päivättyssä raportissa, ks. https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Libyan_tilannekatsaus_tammikuussa_2018.pdf/27afa60a-8ca0-4b06-b3e0-7baf134dc15d/Libyan_tilannekatsaus_tammikuussa_2018.pdf.pdf (käyty 18.3.2019).

¹¹⁹ UNSMIL 1.2.2018.

¹²⁰ UNSMIL 1.5.2018.

¹²¹ HRW 2019, s. 358; UNSMIL 1.6.2018.

¹²² UNSMIL 1.6.2018.

¹²³ UNSMIL 1.8.2018.

Yksi mies kuoli ja neljä muuta haavoittui 15.7.2018, kun Abu Salim Central Security -joukkojen 9. yksikkö alkoi tulittaa kohti siviileitä. UNSMILin saamien tietojen mukaan paikalliset yrittivät suojella lapsia, jotka olivat heittäneet kiviä aseellisten ryhmien ohi ajavia autoja päin.¹²⁴

5.1.1. Elo-syyskuun 2018 taistelut

Tripolissa puhkesi aseellisten ryhmien välisiä taisteluita elokuussa 2018, erityisesti sen eteläisissä kaupunginosissa: Salaheddinissä, Ain Zarassa, Mashrouassa, Al Hadhbassa sekä muissa eteläisissä kaupunginosissa. Niissä asuu paljon siviileitä. Taisteluita levisi pian myös muualle kaupunkiin. 4.9. sovittiin taisteluiden rauhoittamisesta, mutta ne jatkuivat edelleen. Räjähämättömien jäänteiden määrä on noussut kaupungissa taisteluiden seurauksena.¹²⁵

UNSMILin mukaan taistelevat osapuolet olivat tarhounalainen aseellinen al-Kaniyat- ryhmä (Seventh Brigade) ja Tripoli Revolutionary Brigade ja tämän liittolainen Central Comman (Abu Salmin Brigade). Tripoli Revolutionary Brigade on GNA:n liittolainen. Molempia osapuolia tuki myös muita aseellisia ryhmiä. Taistelut alkoivat 26.8. ja levisivät 27.8. kaupungin eri osiin ja voimistuivat. 4.9. mennessä UNSMIL raportoi 19 siviiliuhrista ja yhdestä haavoittumisesta. UNSMILin mukaan taisteluissa käytettiin raketteja, tankkeja ja muuta tykistötulta tiheään asutuilla alueilla. Esimerkiksi ihmisten koteihin ja moskeijaan iskettiin kranaattitulella.¹²⁶

UNSMIL raportoi lokakuun alussa, että aseellinen ryhmät al-Kaniyat- ryhmä, misratalainen al-Soumoud ja niiden liittolaiset taistelivat tripolilaisia aseellisia ryhmiä vastaan Tripolissa. UNSMIL raportoi 2.10.2018, että yhteensä 34 siviiliä oli kuollut ja 23 haavoittunut taisteluissa. Taisteluissa käytettiin summittaista väkivaltaa aiheuttavia aseita ja aseita, mitkä aiheuttivat tuhoa laajalla alueella. 2.9.2018 tehtiin raportoidun tiedon mukaan raketti-isku sisäisesti siirtymään joutuneiden tawerghalaisten leirille. Iskussa sai surmansa kaksi leirin asukasta ja 15 loukkaantui. Myös yksi siirtolaisten pidätyskeskus joutui tulituksen keskelle. 4.9. saatiin aikaan tulitaukosopimus, joka rauhoitti tilannetta kymmenen päivän ajaksi. Taistelut eteläisissä osissa kaupunkia jatkuivat 17.9. ja siviiliuhrien määrät kasvoivat jälleen. 26.9. neuvoteltiin rekonsiliaatio-sopimus tripolilaisten ja tarhounalaisten aseellisten ryhmien välille ja taistelut laantuivat.¹²⁷

Konfliktin aikana al-Kaniyat-ryhmä sai vallattua GNA:ta tukevalta Tripoli Revolutionary Brigade -ryhmältä useita keskeisiä alueita taisteluiden alkuvaiheessa. Tripoli Revolutionary Brigade sai vallattua alueet takaisin syyskuun puoleen väliin mennessä. Taisteluiden alle jääneistä vankiloista pääsi pakenemaan yli 700 vankia. Kaupungissa sijaitsevaa Mitigan lentokenttää (jossa oli taisteltu alkuvuodesta 2018) tulitettiin, ja se jouduttiin sulkemaan usean viikon ajaksi.¹²⁸

UNSMILin 7.1.2019 raportoin tiedon mukaan 25.9.2018 sovittu tulitaukosopimus oli pitkälti pysynyt voimassa.¹²⁹

HRW:n vuotta 2018 kuvaavan raportin mukaan taistelut alkoivat 26.8. ja kestivät kuukauden. Taistelut keskittyivät järjestön tietojen mukaan kaupungin eteläosiin, mutta myös muita asuinalueita tulitettiin summittaisesti. Sen seurauksena siviileitä kuoli ja infrastruktuuria tuhoutui. Taisteluiden aikana ainakin 120 ihmistä kuoli ja 400 haavoittui (viittaa UNSMILin tietoihin).

¹²⁴ UNSMIL 1.8.2018.

¹²⁵ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 11; UNSMIL 7.1.2019, s. 2.

¹²⁶ UNSMIL 4.9.2018; UNSMIL 7.1.2019, s. 2.

¹²⁷ UNSMIL 2.10.2018; UNSMIL 7.1.2019, s. 2–3.

¹²⁸ UNSMIL 7.1.2019, s. 2–3.

¹²⁹ UNSMIL 7.1.2019, s. 1.

Taisteluiden ohessa siviilien omaisuutta tuhottiin ja ryöstettiin, ihmisiä siepattiin ja ihmisiä joutui pakenemaan kodeistaan.¹³⁰

Taisteluiden seurauksena lähes 4000 kotitaloutta joutui pakenemaan kodeistaan.¹³¹ Osa tripolilaisista ei päässyt pakenemaan kodeistaan ja osa jäi koteihinsa, jotta niistä ei varastettaisi tavaraa.¹³²

5.1.2. Loppuvuosi 2018

10.9.2018 tehtiin suuri pommi-isku kansallisen öljy-yhtiön pääkonttoriin Tripolissa. Iskussa tulitettiin aseita, räjäytettiin kranaatteja ja tehtiin itsemurhaiskuja. Yksi yhtiön työntekijä ja vartija kuolivat ja kuusi muuta haavoittui. ISIS ilmoittautui iskun tekijäksi.¹³³

1.11.2018 turvallisuustyöntekijöiksi pukeutuneet aseistautuneet henkilöt uhkailivat ihmisiä kahdessa Tripolissa sijaitsevassa pankissa. Heidän tarkoituksena oli saada pankit ja niiden käteisvarat haltuun. He pelottelivat ja joissain tapauksissa harjoittivat fyysistä väkivaltaa henkilökuntaa kohtaan.¹³⁴ Myös 10.1.2019 Tripolissa sijaitsevaan pankkiin hyökättiin raketein (Rocket Propelled Grenade, RPG). UNSMIL ei raportoinut siviilivahingoista, mutta rakennus tuhoutui osin.¹³⁵ Libyan talous on romahtanut ja maassa on pulaa käteisestä.

Tripolissa aseellinen ryhmä ampui kirurgia ja uhkasi muita ihmisiä 1.11.2018, koska kirurgi oli aiemmin kieltänyt ryhmältä pääsyn sairaalaan. Tuolloin he olivat yrittäneet pidättää mielivaltaisesti lääkäriä, joka oli epäonnistunut hoidossa. 4.11.2018 aseellinen ryhmä hyökkäsi mahdollisesti samaan sairaalaan. Taistelijat ampuivat lääkäriä ja uhkailivat muita. Hyökkäyksen jälkeen ei-kiireellinen hoito jouduttiin keskeyttämään kolmen päivän ajaksi. Iskujen tekijöitä ei tiedetä.¹³⁶

ISIS teki Tripolissa sijaitsevan ulkoministeriön rakennukseen itsemurhaiskun 25.12.2018. Ministeriö sijaitsee Zawyt al-Dahmanin alueella Tripolin keskustassa. Kaksi siviiliä kuoli ja neljä haavoittui iskussa. Hyökkäyksen teki ainakin kolme ihmistä, joilla oli itsemurhavyöt ja AK-47-konopistoolit, ja rakennuksen portilla räjäytettiin autopommi. Iskun jälkeen Tripolissa oli aseellisia yhteenottoja, ja iskun kanssa samana päivänä terveydenhoitaja sai ampumahaavan, kun ambulanssia kohti tulitettiin.¹³⁷

Tunnistamattomat aseelliset joukot hyökkäsivät henkilön kotiin Tripolissa Qasr Bin Ghashirin asuinalueella loppuvuodesta 2018. Nainen ja hänen lapsensa kuolivat. Tekijää ei tiedetä, mutta UNSMILin mukaan isku liittyisi kaupungissa olevien aseellisten ryhmien välisiin jännitteisiin.¹³⁸

5.1.3. Tilanne tammi-maaliskuussa 2019

Taistelut alkoivat jälleen Tripolissa 16.1.2019 tulitauon kaaduttua. Edellä mainittu aseellinen ryhmä al-Kaniyat liittolaisineen taisteli tripolilaisia aseellisia ryhmiä vastaan. Aseina käytettiin

¹³⁰ HRW 2019, s. 358–359.

¹³¹ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 12.

¹³² UNSMIL 7.1.2019, s. 6.

¹³³ UNSMIL 2.10.2018.

¹³⁴ UNSMIL 6.3.2019 A.

¹³⁵ UNSMIL 6.3.2019 B.

¹³⁶ UNSMIL 6.3.2019 A.

¹³⁷ UNSMIL 6.3.2019 A.

¹³⁸ UNSMIL 6.3.2019 A.

jälleen summittaista tuhoa aiheuttavia aseita, jotka aiheuttivat siviilivahinkoja. Kranaatti esimerkiksi osui henkilöiden koteihin ja toisten henkilöiden raportoidaan menehtyneen, kun he pakenivat kranaattitulta. Myös esimerkiksi ambulanssia tulitettiin, minkä seurauksena siviileitä haavoittui.¹³⁹

Tripolilainen sairaala piti evakuoita, koska se joutui taisteluiden piirittämäksi ja sitä tulitettiin summittaisesti. Neljä hoidossa ollutta lasta vietiin toiseen sairaalaan (mahdollisesti sama sairaala, johon aseellinen ryhmä oli tehnyt iskun marraskuussa 2018).¹⁴⁰

Reuters uutisoi 19.1.2019, että Associated Press -mediayhtiölle työskennellyt toimittaja kuoli jäätyään taisteluiden väliin.¹⁴¹

21.1.2019 raportoitiin, että tulitauosta saatiin neuvoteltua tarhounalaisten ja tripolilaisten aseellisten ryhmien välillä. Sopimuksen allekirjoittamishetkellä tosin raportoitiin vielä aseellisista yhteenotoista.¹⁴²

17.3.2019 uutisoitiin yhdessä lähteessä, Libya Observer, että Tripolin länsiosissa oli jälleen aseellisia yhteenottoja.¹⁴³ Uutisen lisäksi taisteluista samoihin aikoihin oli mainintoja Twitterissä.

17.3.2019 päivätystä uutisesta huolimatta YK:n Libya-erityisedustaja totesi 20.3.2019 YK:n turvallisuusneuvostolle pitämässään puheessa, että tulitauko näyttäisi pitävän Tripolissa. Aseelliset ryhmät ovat kuitenkin mobilisoituneet osoittaakseen omia voimiaan ja uusien taistelujen alkaminen voi hyvin pienestä kiinni. Kaikkia elo-syyskuun taistelujen jälkeen sovittuja muutoksia (Greater Tripoli Security Arrangements Plan, ks. kappale 1.) ei ole vielä toimeenpantu.¹⁴⁴

5.1.4. Tilanne huhtikuussa 2019

LNA aloitti hyökkäyksen Tripoliin 4.4.2019.¹⁴⁵ YK oli aiemmin suunnitellut kansallista konferenssia huhtikuulle, jossa olisi sovittu vaalien järjestämisestä Libyassa.¹⁴⁶ Taistelut Tripolista ovat raportin kirjoittamishetkellä edelleen käynnissä.

LNA eteni¹⁴⁷ kohti pääkaupunkia etelästä ja lännestä. Se sai nopeasti haltuunsa Garyanin kaupungin, joka sijaitsee noin 80 kilometriä etelään Tripolista. LNA sai hetkeksi haltuunsa Tripolin eteläpuolella sijaitsevan Tripolin kansainvälisen lentokentän (ei Mitigan lentokenttä), mutta se joutui vetäytymään asemistaan. Reuters raportoi 10.4.2019, että LNA oli edennyt jo noin 11 kilometrin päähän Tripolin keskustasta. LNA on tehnyt ilmaiskuja Tripolin eteläpuolelle, esim. Suq al-Khamisiin (Suq Alkhamees), Tripolin eteläosiin sekä Tripolin ainoalle toimivalle lentokentälle, Mitigaan. YK tuomitsi iskun kentälle humanitaarisen lain vastaisena.¹⁴⁸ OCHA on esittänyt huolensa asutusalueilla tapahtuvista taisteluista, esimerkiksi kranaattitulen käytöstä.¹⁴⁹

¹³⁹ UNSMIL 6.3.2019 B; Reuters 16.1.2019.

¹⁴⁰ UNSMIL 6.3.2019 B.

¹⁴¹ Reuters 19.1.2019.

¹⁴² Libya Observer/ Assad 21.1.2019.

¹⁴³ Libya Observer/ Assad 17.3.2019.

¹⁴⁴ UNSMIL 20.3.2019.

¹⁴⁵ Reuters/ Elumami et.al. 4.4.2019; Stratfor 8.4.2019.

¹⁴⁶ Reuters/ Elumami et.al. 8.4.2019.

¹⁴⁷ Humanitarian Response -sivustolla on kartta, missä on kuvattu taistelualueita, siirtolaisten pidätyskeskuksia sekä sisäisesti siirtymään joutuneiden reittejä. OCHA 7.4.2019. *Tripoli - Flash Update No.1 (07 April 2019) Map.* <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/libya> (käyty 10.4.2019)

¹⁴⁸ Reuters/ Elumami et.al. 8.4.2019; UNSMIL 8.4.2019; Stratfor 8.4.2019; Reuters/ Elumami et.al. 9.4.2019; Reuters/ Elumami et.al. 10.4.2019.

¹⁴⁹ OCHA 9.4.2019.

GNA:lla ei ole taustallaan yhtä armeijaa vaan lukuisia aseellisia ryhmiä. Neljästä ryhmästä koostuva Tripoli Protection Force ilmoitti pian taisteluiden alkamisen jälkeen perustavansa yhteisen operaatiohuoneen (join operations room) taisteluiden koordinoimiseksi.¹⁵⁰

Tripolissa toimivan terveysministeriön raportoitiin 8.4.2019 sanoneen, että ainakin 25 siviiliä ja sotilasta on kuollut ja 80 haavoittunut. Päivää myöhemmin raportoitiin 47 menehtyneestä ja 181 haavoittuneesta. Suurin osa uhreista oli WHO:n mukaan taistelijoita, mutta osa oli siviileitä ja lääkintähenkilökuntaa. YK:n mukaan 8.4.2019 mennessä 3400 ihmistä oli paennut kodeistaan Tripolissa ja sen ympäristössä. Reuters raportoi 10.4.2019 yhteensä 4500 ihmisen paenneen kodeistaan lähinnä kaupungin sisällä sukulaisten ja perheenjäsenten luo, sillä kaupungista on vaikea paeta. Sähkölinjoja on tuhoutunut taisteluissa eikä hätäapua ole pystytty viemään kaikkien tarvitsevien luokse. Reutersin haastatteleminen avustustyöntekijöiden mukaan Tripolissa olevat siirtolaiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.¹⁵¹ YK oli siirtänyt heitä Etelä-Tripolissa sijaitsevasta pidätyskeskuksesta pois taisteluiden alta. Yhteensä taistelualueilla on pidätyskeskuksissa YK:n mukaan noin 5700 siirtolaista ja pakolaista.¹⁵²

Huhtikuussa 2019 alkaneet taistelut Tripolista eroavat aiemmin vuosina 2018–2019 käydyistä taisteluista siten, että nyt vastakkain eivät taistele Länsi-Libyan alueella vaikuttavat aseelliset ryhmät, vaan maan kaksi valtakeskittymää. LNA liittolaisineen ja kansainvälisesti tunnustettu hallitus, GNA, sekä sitä tukevat aseelliset joukot taistelevat pääkaupungin hallinnasta ja siten myös Libyan johtajuudesta. Stratforin analyysin mukaan GNA:ta tukevat ryhmät Tripolissa ja läheisessä Misratassa ovat paremmin koulutettuja ja varustettuja, kuin ne ryhmät, joita LNA on kohdannut Libyan itä- ja eteläosissa. Näistä syistä johtuen taistelut voivat tällä kertaa pitkittyä.¹⁵³

5.2. Almargeb (Murqub)

Lapsi kuoli perheriidan seurauksena Zlitenissä 4.7.2018.¹⁵⁴

ISIS teki iskun tarkastuspisteelle Wadi Kaamissa, Khumsin kaupungin lähellä 23.8.2018.¹⁵⁵

Ambulanssia kohti tulitettiin mielivaltaisesti Tarhounassa 16.1.2019. Kaksi työntekijää haavoittui. Iskun tekijää ei tiedetä.¹⁵⁶

5.3. Misrata

Vihannesmyyjä kuoli jäätyään kahden aseistautuneen miehen väliin ristituleen.¹⁵⁷

Useiden lähteiden mukaan kolme siviiliä kuoli Yhdysvaltojen tekemässä ja GNA:n hyväksymässä ilmaiskussa Beni Walidissa, Misratan maakunnassa. He olivat samassa autossa YK:n terroristiksi määrittelemän henkilön kanssa. Yhdysvallat kielsi siviilien osuuden iskuissa ja sanoi kaikkien henkilöiden olleen ISISin jäseniä.¹⁵⁸

¹⁵⁰ Stratfor 8.4.2019.

¹⁵¹ Reuters/ Elumami et.al. 8.4.2019; Reuters/ Elumami et.al. 9.4.2019; Reuters/ Elumami et.al. 10.4.2019; OCHA 9.4.2019; OCHA 8.4.2019, s. 1.

¹⁵² Reuters/ Elumami et.al. 9.4.2019.

¹⁵³ Stratfor 8.4.2019.

¹⁵⁴ UNSMIL 1.8.2018.

¹⁵⁵ Jane's by IHS Markit 25.8.2018.

¹⁵⁶ UNSMIL 6.3.2019 B.

¹⁵⁷ UNSMIL 1.5.2018.

¹⁵⁸ UNSMIL 1.7.2018.

Uhrin omaiset tappoivat murhasta syytetyn henkilön oikeussalissa Misratassa.¹⁵⁹

5.4. Sirte (Surt)

Sirten kaupunki on yhä pahoin sodan runtelema ja alueella on miinoja. Alueen yhteiskunnalliset palvelut eivät ole kehittyneet merkittävästi sen jälkeen kun kaupunki vallattiin ISISiltä vuonna 2016. Kaupunki oli Gaddafin tukialuetta, ja vuoden 2011 jälkeen alueen monet henkilöt ovat marginalisoituneet. Lisäksi ISIS hallinnoi kaupunkia aiemmin, mikä aiheutti yhteiskunnan verkostojen rapautumista.¹⁶⁰

Vuoden 2018 lopulla tilanne Libyan ”öljysirpillä” (oil crescent) oli UNSMILin mukaan rauhallinen. Alue kattaa Sirten lisäksi Sidran, Ras Lanufin, Marsa al-Bregan ja Zwetinan öljyterminaalit.¹⁶¹ Benghazi Defence Brigades, sekä jotkut nykyään lakkautetun Petroleum Facilities Guardian jäseniä ja jotkut ulkomaisia taistelijoita valtasivat hetkellisesti Ras Lanufin ja Sidran öljyalueet LNA:lta. LNA sai vallattua ne takaisin 21.6.2018.¹⁶² Osana takaisinvaltausta Ras Lanufiin tehtiin ilmaiskuja 16.6.2018. UNSMILin lähteiden mukaan LNA oli iskujen toteuttaja.¹⁶³ Taistelut öljykenttien hallinnasta eri puolilla maata ovat heikentäneet entisestään maan taloudellista tilannetta.

Sirten kaupungista löydettiin räjähtämätön pommi 15.12.2018, ja se saatiin purettua ilman vahinkoja. Sen asettajasta ei ole tietoa.¹⁶⁴ 2.1.2019 tuntemattomien taistelijoiden raportoidaan hyökänneen raketein (RPG-asein) kunnantaloa kohti Sirtessä. Iskusta aiheutui materiaalista vahinkoa. Kukaan ei ilmoittautunut iskun tekijäksi.¹⁶⁵

5.5. Al Jabal Al Gharb

Al Jabal Al Gharbin maakunta on pääasiassa aavikkoa ja hyvin harvaanasuttua. Tarkasteluajanjaksona käytetyissä lähteissä ei raportoitu turvallisuusvälikohtauksista alueelta.

5.6. Nalut

Nalutin maakunta on Al Jabal Al Gharbin tavoin pääasiassa aavikkoa ja hyvin harvaanasuttua.

Turvallisuusviranomaiset pidättivät 5.1.2019 kolme ISISin jäseniksi epäiltyä henkilöä. Heistä kaksi oli tunisialaisia ja heidän epäiltiin olevan matkalla Algeriaan vuorille piiloon.¹⁶⁶

---

¹⁵⁹ UNSMIL 1.7.2018.

¹⁶⁰ Carnegie MEC/ Wehrey et.al. 8.8.2018.

¹⁶¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

¹⁶² UNSMIL 24.8.2018, s. 3.

¹⁶³ UNSMIL 1.7.2018.

¹⁶⁴ Jane's by IHS Markit 15.12.2018.

¹⁶⁵ Jane's by IHS Markit 2.1.2019.

¹⁶⁶ Jane's by IHS Markit 5.1.2019.

5.7. Aljara (al-Jafara)

Aljara on pieni alue, joka sijaitsee Tripolin eteläpuolella. Tarkasteluajanjaksona käytetyissä lähteissä ei raportoitu turvallisuusvälikohtauksista alueelta.

5.8. Zwara (Zuwara)

Abu Kammashin alueelta raportoitiin raskain asein tehdyistä aseellisista hyökkäyksistä ja taisteluiden laantumisesta tammikuussa 2018.¹⁶⁷ 5.1.2018 Algerian kansalainen menehtyi ampumahaavaan Abu Kammashissa, lähellä Tunisian rajaa, kun presidentillisen neuvoston alainen aseellinen ryhmä taisteli paikallisten aseellisten ryhmien kanssa.¹⁶⁸

Libya Heraldin haastatteleman paikallisen turvallisuusjohtajan mukaan presidentillinen neuvosto ei ole tukenut Zuwaran alueen turvallisuusviranomaisia riittävin resurssein. Hänen mukaan summittainen ampuminen ilman, että se liittyisi välttämättä aseelliseen konfliktiin, on alueella yleistä.¹⁶⁹

22.4.2018 löydettiin paikallisen salafi-imaamin ruumis. Hän oli ollut kateissa usean kuukauden ajan.¹⁷⁰

5.9. Azzawya

Paikalliset nuoret olivat järjestäneet rekonsiliaatio-tilaisuuden heimoille tammikuussa 2018. Tilaisuudessa puhkesi aseellisia yhteenottoja ja yksi henkilö kuoli ja yksi loukkaantui.¹⁷¹

21.2.2018 Warshafanan alueella SDF:n taistelijat hyökkäsivät pankkiin ja alkoivat ampua siellä. Ainakin kaksi siviiliä kuoli ja kaksi haavoittui. SDF:n taistelija ampui UNSMILin mukaan asiakasta tarkoituksella jalkaan, koska hän arveli henkilön olevan aseistettu. SDF:n tarkoituksena oli pidättää ryöstöstä epäiltyjä.¹⁷²

21.2.2018 lapsi menehtyi al-Zawiyassa jäätyään kahden aseellisen ryhmän taisteluiden väliin.¹⁷³

16.5.2018 nainen kuoli ja toinen haavoittui heidän jäätyä aseellisten al-Far- ja al-Henish-ryhmien väliseen ristituleen. Samana päivänä mieheen osui luoti kahden paikallisen perheen laukaustenvaihdon seurauksena.¹⁷⁴

Zawiyalaisten aseellisten ryhmien ja Criminal Investigations Department-Surman -ryhmän välisissä aseellisissa yhteenotoissa ja niissä käytetyssä summittaisessa voimankäytössä kuoli yksi siviili ja haavoittui kaksi.¹⁷⁵

¹⁶⁷ Libya Observer/ Assad 7.1.2018.

¹⁶⁸ UNSMIL 1.2.2018.

¹⁶⁹ Libya Herald/ Prentis 12.2.2018.

¹⁷⁰ UNSMIL 1.5.2018.

¹⁷¹ UNSMIL 1.2.2018.

¹⁷² UNSMIL 1.3.2018.

¹⁷³ UNSMIL 1.3.2018.

¹⁷⁴ UNSMIL 1.6.2018.

¹⁷⁵ UNSMIL 4.9.2018.

Kouluun al-Zawiyan kaupungissa iskettiin kaksi kertaa aseellisten yhteenottojen yhteydessä. UNSMIL ei raportoinut haavoittuneista.¹⁷⁶

Zintanilaiset ja tripolilaiset aseelliset ryhmät taistelivat Warshafanan alueella 28.–30.9.2018. Ainakin yksi lapsi kuoli taisteluiden seurauksena.¹⁷⁷

Henkilö oli kadonnut Sabrathan kaupungissa ja hänen ruumiinsa tuotiin ruumishuoneelle 12.9.2018. Ruumiissa oli merkkejä kidutuksesta.¹⁷⁸

Mies haavoittui 6.10.2018 al-Zawiyan opetussairaalassa jouduttuaan kahden paikallisen ryhmän taisteluiden ristituleen. Samassa sairaalassa 25.10.2018 ensiapuosastolla hoidettavana ollut mies ammuttiin kuoliaaksi. Yksi henkilökunnan jäsen haavoittui.¹⁷⁹

Sabrathassa sijaitsevaa koulua tulitettiin mielivaltaisesti 4.11.2018. Alueella taistelivat Ahmad al-Dabbashin aseelliset ryhmät¹⁸⁰ ja Anti-ISIL Operations Room Sebrata (AIOR) ja sen kanssa liittoutuneet Wadi Brigade -ryhmän joukot. UNSMIL ei raportoinut siviilivahinkoja ja oppilaat evakuoitiin. Koulu oli kiinni kahden päivän ajan.¹⁸¹

Autopommi räjähti al-Zawiyan kaupungissa 29.12.2018 Länsi-Zawiyan pormestarin kodin ulkopuolella. Siviilivahingoista ei raportoitu, eikä iskun tekijää tiedetä.¹⁸²

6. Benghazi ja Derna

6.1. Benghazi

LNA hallitsee Benghazin kaupunkia, mutta poliittinen tilanne on edelleen epävakaa ja kaupungissa tapahtuu turvallisuusvälikohtauksia. Sodan jäljet näkyvät edelleen kaupungissa ja jälleenrakennus on ollut vähäistä. Myös väestön välillä on epäluuloja vastapuolta kohtaan. Monet tukevat kenraali Haftaria ja syyttävät vastapuolta ”terroristeiksi” tai ”Muslimiveljeskunnan jäseniksi”. On esitetty myös väitteitä siitä, ettei LNA:ta tai Haftaria voisi kritisoida ja että he olisivat takavarikoineet Länsi-Libyaan paenneiden omaisuutta. Viranomaiset kiistivät väitteet.¹⁸³

Aseistautuneet henkilöt yrittivät murhata Cyrenaica Federal Provincen johtajan 17.10.2018, mutta he epäonnistuivat. UNSMILin tietojen mukaan LNA:ta tukevat aseelliset ryhmät ovat pidättäneet useita kenraali Haftaria vastustavia henkilöitä, ml. Benghazin entisen pormestarin. Hänen pidätystään vastustettiin laajalti ja myös edustajainhuonetta (House of Representatives), presidentillistä neuvostoa ja High State Councilia vaadittiin eroamaan.¹⁸⁴

---

¹⁷⁶ UNSMIL 4.9.2018.

¹⁷⁷ UNSMIL 2.10.2018.

¹⁷⁸ UNSMIL 2.10.2018.

¹⁷⁹ UNSMIL 1.11.2018.

¹⁸⁰ Tunnetaan myös nimellä al-Ammo. Aiemmin ryhmä toimi nimellä Battalion 48/Martyr Anar al-Dabbashi Battalion. UNSMIL 6.3.2019 A.

¹⁸¹ UNSMIL 6.3.2019 A.

¹⁸² Jane's by IHS Markit 29.12.2018.

¹⁸³ Reuters/ Laessing 21.2.2019.

¹⁸⁴ UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

Helmikuussa 2018 tehtiin kaksi pommi-iskua moskeijaan Benghaziissa. Moskeijan imaami kuoli ja 116 siviiliä haavoittui.¹⁸⁵ Heinäkuussa 2018 tuntemattomat aseelliset ryhmät hyökkäsivät ainakin neljään suufi-pyhättöön Benghaziissa.¹⁸⁶

Mies kuoli 20.3.2018 Benghaziissa tuntemattoman esineen osuessa häneen alueella, jossa LNA ja Benghazi Revolutionaries Shura Councilin (BRSC) joukot ovat taistelleet pitkään.¹⁸⁷ 16-vuotias nuori sai ampumahaavan harhaluodista 11.11.2018. Ampujaa ei tiedetä. Alueella ei ollut tekohetkellä taisteluita. Harhaluoti tappoi lapsen Benghaziissa 1.12.2018. Lapsi oli tietojen mukaan autossa isänsä kanssa. Ampujaa ei tiedetä. Harhaluoti haavoitti myös naista 25.12.2018 alueella, jossa ei käyty taisteluita.¹⁸⁸ Kahta miestä ammuttiin Benghaziissa 22.1.2019 eri yhteyksissä. Tekijöitä ei tiedetä, eikä alueilla ollut tapahtuma-aikana taisteluita.¹⁸⁹

Benghaziissa on paljon taisteluiden jäljiltä jääneitä tai tahallaan taakse jätettyjä miinoja ja sodan räjähtämättömiä jäänteitä (ERW). Myös UNSMIL on raportoinut sodan räjähtämättömistä jäänteistä Benghaziissa. Sen mukaan BRSC ja sen liittolaisten uskotaan jättäneen jälkeensä miinoja ja sodan räjähtämättömiä jäänteitä.¹⁹⁰ Heinäkuussa 2017 UNMAS (United Nations Mine Action Service) aloitti valmistelut Benghazin kaupungin keskustan läheisten alueiden tutkimiseksi, jotta alueita voitaisiin raivata miinoista ja sodan räjähtämättömistä jäänteistä ja jotta ihmiset voisivat palata koteihinsa.¹⁹¹ Raivaustyöt eivät ilmeisesti ole vielä alkaneet, sillä UNSMIL raportoi säännöllisesti sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamista siviilivahingoista.

Tammikuussa 6 henkilöä kuoli ja 5 loukkaantui ERW:n räjähtäessä Benghaziissa. Osa heistä oli lapsia.¹⁹² Helmikuussa 2 ihmistä kuoli ja 6 loukkaantui räjähdyksissä.¹⁹³ Huhtikuussa 1 henkilö kuoli ja 3 haavoittui sodan erilaisten jäänteiden räjähtäessä.¹⁹⁴ Toukokuussa 3 henkilöä haavoittui ERW:iden räjähtäessä, lisäksi 11 siviiliä kuoli ja 6 miestä haavoittui autopommin räjähtäessä.¹⁹⁵ Heinäkuussa 1 lapsi kuoli ERW:n räjähtäessä.¹⁹⁶ Syyskuussa ainakin 1 lapsi kuoli ERW:n räjähtäessä kotitalon edessä.¹⁹⁷ Lokakuussa 4 miestä kuoli ja 1 haavoittui ERW:n räjähtäessä. Miehet olivat kotonaan, paimentamassa hylätyn koulun luona ja korjaamassa sähköverkkoa.¹⁹⁸

6.2. Derna

Maaliskuussa 2018 LNA ja Derna Mujahedeen Shura Council (DMSC) taistelivat Dernan kaupungin hallinnasta sen ympärillä.¹⁹⁹ UNSMILin mukaan toukokuussa taistelut kiihtyivät. Siviiliuhreja syntyi erityisesti, kun taistelijat ampuivat summittaisesti tykeillä ja kranaatinheittimillä. DMSC:n taistelijat olivat myös sijoittaneet itseään asutusalueelle. Siviilit eivät päässeet LNA:n rajoitusten takia vapaasti pakenemaan alueelta.²⁰⁰

---

¹⁸⁵ UNSMIL 1.3.2018.

¹⁸⁶ HRW 2019, s. 362.

¹⁸⁷ UNSMIL 1.4.2018.

¹⁸⁸ UNSMIL 6.3.2019 A.

¹⁸⁹ UNSMIL 6.3.2019 B.

¹⁹⁰ UNSMIL 1.2.2018.

¹⁹¹ UNSMIL 7.1.2019, s. 12.

¹⁹² UNSMIL 1.2.2018.

¹⁹³ UNSMIL 1.3.2018.

¹⁹⁴ UNSMIL 1.5.2018.

¹⁹⁵ UNSMIL 1.6.2018.

¹⁹⁶ UNSMIL 1.8.2018.

¹⁹⁷ UNSMIL 2.10.2018.

¹⁹⁸ UNSMIL 1.11.2018.

¹⁹⁹ UNSMIL 1.4.2018.

²⁰⁰ UNSMIL 1.6.2018.

LNA aloitti 7.5.2018 sotilasoperaation kaupungin valtaamiseksi kokonaan. Kaupunkia oli piiritetty kahden vuoden ajan. Juuri ennen operaation alkamista kaupungin vahvin aseellinen ryhmä DMSC yhdistyi toisen aseellisen ryhmän, Derna Protection Forcen (DPF), alle. Kaupungin valtauksessa olivat mukana maavoimat ja lisäksi kaupunkiin tehtiin ilmaiskuja ja ammuttiin tykistötulta. Alueet, joilla taisteltiin, olivat edelleen tiheästi asutettuja. Tuhansia perheitä pakeni 29.5. jälkeen, kun liikkumisrajoituksia poistettiin. Kenraali Haftar julisti 28.6, että kaupunki oli valloitettu takaisin, mutta UNSMIL raportoi elokuussa 2018, että LNA suoritti edelleen sotilasoperaatioita DPF:ää vastaan.²⁰¹ Reuters viittaa 8.2.2019 ilmestyneessä uutisessa ”viranomaisiin” eli LNA:ta tukeviin tahoihin, jotka olivat sanoneet operaation Dernan täydelliseksi valloittamiseksi olevan ”lähes valmis”.²⁰²

UNSMIL raportoi tammikuussa 2019, että LNA hallitsee suurinta osaa kaupungista. Järjestön mukaan Dernassa on elo-joulukuun 2018 välillä ollut ajoittaisia aseellisia yhteenottoja LNA:ta tukevien aseellisten ryhmien ja DPF:n välillä.²⁰³ Myös IHS Jane’s on raportoinut aseellisten yhteenottojen jatkuneen LNA:n ja DPF:n sekä tunnistamattomien taistelijoiden välillä.²⁰⁴ Polgeonow’n mukaan helmikuussa 2019 LNA hallitsi suurinta osaa kaupungista ja DPF:n alueet oli piiritetty. LNA olisi, jälleen, julistanut voittaneensa DPF:n 11.2.2019.²⁰⁵ Reuters uutisoi 14.2.2019, että tykistötulta oli edelleen kuultavissa kaupungin ulkopuolella.²⁰⁶

Siviileitä on joutunut uhreiksi Dernassa erilaisten ammuskelujen yhteydessä. Lokakuussa lapsi halvaantui, kun häntä ammuttiin päähän. Alueella ei tapahtumahetkellä ollut taisteluita.²⁰⁷ Myös Dernassa on sodan räjähtämättömiä jäänteitä ja ne ovat vaatineet siviiliuhreja.²⁰⁸ Dernasta löydettiin helmikuussa 2019 autopommitehdas. Aseellista ryhmää, jolle tehdas kuului, ei tiedetty.²⁰⁹

UNSMILin mukaan Dernassa oli aiheutunut eniten tuhoja toukokuuhun 2018 mennessä Sahel al-Sharkin alueella.²¹⁰ Reutersin toimittaja vieraili alueella alkuvuodesta 2019. Artikkelin mukaan tuhon määrä kaupungissa vaihtelee. Esimerkiksi vanha kaupunki on raunioina.²¹¹

Reutersin haastattelemien paikallisten mukaan ihmisistä 70 % on työttöminä ja haasteena on varmistaa, etteivät nuoret liity aseellisiin ryhmiin.²¹² Alaikäisten sieppaukset tarkoituksena rekrytoida heidät aseellisiin ryhmiin ovat UNSMILin tietojen mukaan kasvaneet erityisesti Dernassa.²¹³

Dernassa on edelleen islamisteja. LNA pidätti 8.10.2018 Egyptin armeijan entisen upseerin, jolla oli yhteyksiä al-Qaidan Pohjois-Afrikan siipeen (al-Qaeda in the Islamic Maghrib).²¹⁴ Libyan viranomaisten raportoidaan pidättäneen al-Qaidan johtajaksi epäillyn henkilön helmikuussa 2019. Hänet pidätettiin Misratassa, mihin hän oli paennut Dernasta.²¹⁵ Dernassa DPF:n johtajan sekä 45 muun taistelijan perheineen raportoidaan pidätetyn samoin helmikuussa 2019.²¹⁶

---

²⁰¹ UNSMIL 24.8.2018, s. 3.

²⁰² Reuters 8.2.2019.

²⁰³ UNSMIL 7.1.2019, s. 3.

²⁰⁴ Jane’s by IHS Markit 19.12.2018; Jane’s by IHS Markit 12.1.2019.

²⁰⁵ Polgeonow 26.2.2019.

²⁰⁶ Reuters 14.2.2019.

²⁰⁷ UNSMIL 1.11.2018.

²⁰⁸ UNSMIL 4.9.2018.

²⁰⁹ Jane’s by IHS Markit 18.2.2019.

²¹⁰ UNSMIL 1.6.2018.

²¹¹ Reuters 14.2.2019.

²¹² Reuters 14.2.2019.

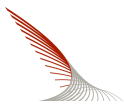
²¹³ UNSMIL 7.1.2019, s. 8.

²¹⁴ UNSMIL 7.1.2019, s. 4.

²¹⁵ Reuters 8.2.2019.

²¹⁶ Jane’s by IHS Markit 13.2.2019.

YK on esittänyt huolensa mielivaltaisista pidätyksistä ja arvioinut, että Dernassa saattaa olla vangittuina 2000 ihmistä. LNA:n edustaja kielsi tämän luvun. On myös esitetty syytöksiä kostoiskuista, joita aseelliset ryhmät ovat tehneet islamistien hallinnan takia.²¹⁷ Aktivisteja, lääkäreitä ja paikallisia viranomaisia on pidetty vangittuina ilman mahdollisuutta kommunikoida ulkomaailman kanssa (incommunicado) LNA:n alaisissa vankiloissa. Heitä ei ole tietojen mukaan myöskään viety oikeuden eteen. Tilannetta vastaan protestoineita sukulaisia oli uhattu väkivallalla ja mahdollisilla pidätyksillä. Myöskään UNSMIL ei päässyt tapaamaan vankeja.²¹⁸

7. Maan sisäisesti siirtymään joutuneet²¹⁹ ja palaaminen kotiin

Joulukuun 2018 tilastojen mukaan Libyassa on noin 170 000 sisäisesti siirtymään joutunutta (IDP), joista noin puolet on humanitaarisen avun tarpeessa. 94 % on paennut heikentyneen turvallisuustilanteen takia.²²⁰ Lokakuussa 2018 arvioitiin, että suurin osa uusista IDP-tapauksista aseellisesta konfliktista johtuen on kotoisin Dernasta, Sebhasta ja Tripolista.²²¹ Vuosien 2016–2018 välillä lähes 450 000 sisäisesti siirtymään joutunutta on palannut kotiinsa.²²²

IOM haastatteli 2000 sisäisesti siirtymään joutunutta loppuvuodesta 2018. Tutkimuksen pohjalta suurin osa pakolaisuudesta on syntynyt Benghaziin (16 %), Misratan (9 %) ja Sabhan (1 %) kaupungeista. Eniten on paettu Benghaziin (42 %), Sirteen (17 %) ja Tripoliin (9 %).²²³ Osa sisäisesti siirtymään joutuneista on paennut konfliktin aikana useampaan kertaan.²²⁴

IOM raportoi joulukuussa 2018, että vuonna 2014 paenneita ihmisiä (1750) oli palannut koteihinsa Abu Sliemin alueelle pääkaupunkiin Tripoliin.²²⁵ Elokuussa 2018 Tripolissa alkaneiden taisteluiden seurauksena lähes 4000 kotitaloutta joutui pakenemaan kodeistaan pääkaupungissa Tripolissa.²²⁶ UNICEFin mukaan turvallisuustilanne oli loppuvuodesta edelleen huono, mutta joitain ihmisiä palasi silti koteihinsa.²²⁷ IOM raportoi tammikuussa 2019, että arviolta 730 perhettä oli paennut kodeistaan Suq al-Khamesin ja Tarhunan alueelta Tripolin eteläisissä osissa olevien taisteluiden takia ja niiden loputtua kuun lopulla he palasivat takaisin.²²⁸ Huhtikuussa 2019 alkaneiden taisteluiden seurauksena Tripolissa oli muutaman päivän sisällä paennut ainakin 4500 ihmistä kodeistaan.²²⁹ Taistelut olivat raportin kirjoittamishetkellä yhä käynnissä.

Ainakin 1000 ihmistä joutui pakenemaan kodeistaan Dernassa kiihtyneiden taisteluiden takia.²³⁰ IOM raportoi, että vuoden 2018 joulukuussa 185 ihmistä²³¹, vuoden 2019 tammikuussa 185

²¹⁷ Reuters 14.2.2019.

²¹⁸ UNSMIL 7.1.2019, s. 6.

²¹⁹ Tarkempaa tietoa sisäisesti siirtymään joutuneista, palaamisesta kotiin ja heidän tarpeistaan on saatavilla IOM:n raportissa *IDP & Return Report Round 22. Mobility Tracking September-October 2018*.

https://displacement.iom.int/system/tdf/reports/DTM%20Libya%20-%20R22%20IDP%20Returnee%20Report%20FINAL_0.pdf?file=1&type=node&id=4806 (käyty 21.3.2019)

²²⁰ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 12; IOM Joulukuu 2018.

²²¹ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 50.

²²² UNHCR 15.3.2019.

²²³ IOM Joulukuu 2018.

²²⁴ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 12.

²²⁵ IOM 31.12.2018.

²²⁶ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 12.

²²⁷ UNICEF 2018, s. 2.

²²⁸ IOM 31.1.2019.

²²⁹ Reuters/ Elumami et.al. 10.4.2019.

²³⁰ HRW 2019, s. 361.

²³¹ IOM 31.12.2018.

ihmistä²³² ja vuoden 2019 helmikuussa ainakin 375 ihmistä oli palannut koteihinsa. Heillä oli tarvetta ruoasta, suojasta, lääkkeistä ja heillä oli suojeluun liittyviä tarpeita (protection needs).²³³

Osa koteihinsa palanneista libyalaisista on edelleen humanitaarisen avun tarpeessa. He tarvitsevat esimerkiksi peruspalveluita, suojaa (shelter), ruokaa, juomavettä sekä apua sodan räjähtämättömien jäänteiden raivaamisessa. Lokakuussa 2018 yhteensä 165 000 kotiinsa palannutta oli kriittisen humanitaarisen avun tarpeessa.²³⁴ On arvioitu, että vuonna 2017 noin 4 % sisäisesti siirtymään joutuneista kotitalouksista raportoi, että ainakin yksi perheenjäsen oli sodan räjähtämättömän jäänteen tai miinan haavoittama.²³⁵

Tawerghalaisista sisäisesti siirtymään joutuneista ihmisistä vain muutama sata on päässyt palaamaan koteihinsa Misrataan. Yhteensä vuonna 2011 pakenemaan joutui noin 40 000 ihmistä. Heitä on sen lisäksi hädetty väliaikaisilta asuinalueiltaan, esimerkiksi elokuussa noin 2000 henkilöä hädettiin Tripolissa sijaitsevalta leiriltä ja heidän asuntojensa tuhottiin.²³⁶ Leiriin hyökkäsi Amnesty Internationalin mukaan Tripolissa toimivaan Ghnewa-prikaatiin kuuluva aseellinen ryhmä. Amnestyn mukaan hyökkäys oli kosto joidenkin leirillä asuvien miesten kanssa sattuneesta välikohtauksesta, jonka seurauksena yksi prikaatin jäsen menehtyi. Asuntojen tuhoamisen ja häätämisen lisäksi 77 miestä ja vuoden vanha lapsi siepattiin.²³⁷

Pommi räjähti 20.12.2018 Tuminassa paikassa, jossa työskenteli misratalaisten ja tawerghalaisten rekonsiliaatio-komitea (Committee on the Follow-up on the Misrata/Tawergha Reconciliation). UNSMILin mukaan räjähdyksestä ei aiheutunut siviilivahinkoja, mutta rakennus ja työtilat vahingoittuivat. Tekijöitä ei ollut saatu selville alkuvuodesta 2019.²³⁸

8. Humanitaarinen tilanne

Pitkään kestänyt poliittinen epävarmuus ja huono turvallisuustilanne ja taloudellinen tilanne ovat johtaneet siihen, että yli 800 000 ihmistä eli lähes 10 % väestöstä on Libyassa humanitaarisen avun tarpeessa. Puolet avuntarvitsijoista on siirtolaisia ja pakolaisia. Maassa on lähes 60 000 UNHCR:lle rekisteröitynyttä pakolaista ja turvapaikanhakijaa ja yli 660 000 siirtolaista. Eniten libyalaisilla on suojeluun liittyviä tarpeita (protection needs) ja pulaa terveydenhuoltoon liittyvistä palveluista. Alueellisesti eniten avuntarvitsijoita on Länsi-Libyassa, heistä suurin osa pääkaupungin Tripolin alueella.²³⁹ Monissa kaupungeissa on pulaa useista palveluista, kuten yliopistoista ja sairaaloista sekä jätteen keräyksestä ja sähkönsaannista.²⁴⁰

Libyassa tehdään iskuja sairaaloihin tai niiden sisällä saatetaan taistella. Tämä heikentää mahdollisuuksia tarjota vähäisiäkin terveyspalveluita ihmisille.²⁴¹

Myös infrastruktuuri on kärsinyt usein iskuista. Eri puolilla maata on taisteltu esimerkiksi öljykenttien hallinnasta. Esimerkiksi 9.12.2018 tehtiin isku Etelä-Libyassa sijaitsevalle Shararan öljykentälle ja kentän toiminta jouduttiin lopettamaan. Samalla tehtiin isku myös vedenjakeluun.²⁴²

²³² IOM 31.1.2019.

²³³ IOM 28.2.2019.

²³⁴ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 12.

²³⁵ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 49.

²³⁶ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 31; HRW 2019, s. 361.

²³⁷ Amnesty International 10.8.2018.

²³⁸ UNSMIL 6.3.2019 A.

²³⁹ Humanitarian Country team Lokakuu 2018, s. 5–7, 23; UNHCR 15.3.2019; IOM Marras-joulukuu 2018.

²⁴⁰ UNSMIL 7.1.2019, s. 12.

²⁴¹ UNSMIL 1.3.2018.

²⁴² UNSMIL 6.3.2019 A.

Tammikuussa 2019 iskettiin vesiputkeen Misratan kaupungin lounaispuolella. UNSMILin mukaan vedensaanti sisämaassa voi heikentyä iskun takia.²⁴³

Taistelut Tripolissa heikensivät sähkönsaantia Etelä-Libyassa, ja alue oli ilman sähköä viisi päivää. Palveluiden heikentyminen ja ruoan hinnan nouseminen saivat aikaan lisää tyytymättömyyttä paikallisissa ja paikalliset protestoivat alueella sekä esittivät uhkauksia, että he rajoittavat veden ja öljyn kuljetuksia pohjoiseen. Vesipumppuja vandalisoitiin ja ne kärsivät myös puutteellisesta hoidosta. Pumput tuottavat 60 % Libyan puhtaasta vedestä.²⁴⁴ Taisteluiden alettua uudelleen huhtikuussa 2019 humanitaarinen tilanne heikkeni jälleen Tripolissa. Sähkölinjoja on rikkoontunut, eivätkä ihmiset ole aina päässeet pakenemaan taisteluiden alta tai apua ei ole saatu vietyä perille.²⁴⁵ Libya Observerin haastatteleman Gharyanin kaupungin (alue, jonka LNA valtasi taisteluiden alkupuolella) asukkaan mukaan kaupungissa on pulaa polttoaineesta ja ihmiset varastoivat ruokaa koteihinsa. Silminnäkijöiden mukaan jotkin aseelliset ryhmät kaupungissa olisivat evänneet ihmisiltä pääsyn sairaaloihin.²⁴⁶ Tietoja ei voitu vahvistaa muista lähteistä. Taistelut olivat raportin kirjoittamishetkellä käynnissä.

Dernan ollessa piiritettynä ihmisten liikkumista kaupunkiin ja sieltä ulos rajoitettiin. Helmikuussa 2018 synnyttämään matkalla ollut nainen ja sikiö kuolivat, koska eivät päässeet ajoissa sairaalaan.²⁴⁷ HRW raportoi edelleen helmikuussa 2019 siviileistä, jotka olivat Dernan vanhassa kaupungissa eivätkä päässeet pois alueelta LNaN piirittäessä aluetta. Se rajoittaa edelleen ihmisten ja tavaroiden, ml. ruoan, veden, polttoaineen ja lääkkeiden, liikkumista.²⁴⁸

Dernassa kouluja, moskeijoita ja koteja on tuhoutunut taisteluiden seurauksena. Myös voimalaitos ja suolanpoistolaitos olivat vaurioituneet, mikä heikensi veden saatavuutta. Eniten tuhoja oli toukokuuhun 2018 mennessä UNSMILin mukaan aiheutunut Sahel al-Sharkin alueella.²⁴⁹ Kaupungin suurin sairaala jouduttiin sulkemaan 5.6.2018 kranaattitulen takia.²⁵⁰ Paikallisten lääkäreiden mukaan myös hoidettavissa olevia sairauksiin tai haavoittuneita on kuollut, koska tarvikkeita tai pääsyä terveydenhuoltoon ei ole saatavilla.²⁵¹ Dernan vanha kaupunki on raunioina, mutta on myös alueita, joilla pystytään elämään normaalisti. Peruspalveluista kuten terveydenhuollosta ja kouluista on Dernassa pulaa. Vuodesta 2011 lähtien kaupungissa on ollut vain yksi sairaala. Myös YK on esittänyt huolensa kaupungin humanitaarisesta tilanteesta.²⁵²

Myös Tripolissa käydyt taistelut ovat heikentäneet infrastruktuurin tilaa ja peruspalveluiden tarjoamista. Syyskuussa sähkövoimala Abu Salimin kaupunginosassa vahingoittui taisteluiden seurauksena ja öljy-yhtiö, ml. öljyvarastoja, joutui ristituleen Tariq al-Matarin kaupunginosassa.²⁵³

---

²⁴³ UNSMIL 6.3.2019 B.

²⁴⁴ UNSMIL 7.1.2019, s. 3–4.

²⁴⁵ Reuters/ Elumami et.al. 8.4.2019.

²⁴⁶ Libya Observer/ Ben Ibrahim 8.4.2019.

²⁴⁷ UNSMIL 1.3.2018.

²⁴⁸ HRW 22.2.2019.

²⁴⁹ UNSMIL 1.6.2018.

²⁵⁰ UNSMIL 1.7.2018.

²⁵¹ UNSMIL 1.7.2018.

²⁵² Reuters 14.2.2019.

²⁵³ UNSMIL 2.10.2018.

9. LÄHTEET

Amnesty International

10.8.2018. *Libya: Tawergha IDP camp attacked by militia in danger of further attack and demolition.* <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/08/libya-tawergha-idp-camp-attacked-by-militia-in-danger-of-further-attack-and-demolition/> (käyty 15.3.2019)

25.6.2018. *Libya: Women human rights defenders still under attack, four years after activist's assassination.* <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/06/libya-women-human-rights-defenders-still-under-attack-four-years-after-activists-assassination/> (käyty 15.3.2019)

Carnegie MEC/ Mahmoud, Khaled 30.11.2018. *Sisi's Ambitions in Libya.* <https://carnegieendowment.org/sada/77847> (käyty 19.3.2019)

Carnegie MEC/ Wehrey, Frederic / Emad Badi 8.8.2018. *A Place of Distinctive Despair.* <https://carnegie-mec.org/diwan/76997> (käyty 21.3.2019)

HRW (Human Rights Watch)

22.2.2019. *Libya: Civilians Caught in Tightening Siege.* <https://www.hrw.org/news/2019/02/22/libya-civilians-caught-tightening-siege> (käyty 10.4.2019)

2019. *World Report 2019. Events of 2018.* https://www.hrw.org/sites/default/files/world_report_download/hrw_world_report_2019.pdf (käyty 15.3.2019)

Humanitarian Country team Lokakuu 2018. *Humanitarian Needs Overview 2019.* https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019_lby_hno_draftv1.1.pdf (käyty 14.3.2019)

Human Rights Council 13.1.2017. *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Libya, including on the effectiveness of technical assistance and capacity-building measures received by the Government of Libya.* http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/A_HRC_34_42.pdf (käyty 8.1.2018)

IOM (International Organization for Migration)

28.2.2019. *Displacement Mobility Tracking. Event Tracker Update 1–28 February, 2019.* https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ET_Feb_2019_Final%2820190313%29.pdf (käyty 21.3.2019)

31.1.2019. *Displacement Mobility Tracking. Event Tracker Update 1–31 January, 2019.* <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ET-January%2C2019-FINAL-3.pdf> (käyty 21.3.2019)

31.12.2018. *Displacement Mobility Tracking. Event Tracker Update 1–31 December 2018.* <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/DTM%20Libya%20-%20Event%20Tracker%20December%202018.pdf> (käyty 21.3.2019)

Joulukuu 2018. *Libya IDP Report Nov-Dec 2018.* <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/DTM%20Libya%20R23%20-%20IDP%20Report%20KEY%20FINDINGS.pdf> (käyty 21.3.2019)

Marras-joulukuu 2018. *DTM Libya - Flow Monitoring.* https://www.iom.int/sites/default/files/dtm/libya_dtm_migrant_report_201811-12.pdf (käyty 22.3.2019)

Jane's by IHS Markit

4.3.2019. Executive Summary. Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

26.2.2019. *Security forces arrest a suspected Wilayat Tarabulus in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

18.2.2019. *Security forces discover VBIED factory in Libya's Cyrenaica.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

13.2.2019. *LNA forces capture Derna Protection Force leader in Libya's Cyrenaica.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

7.2.2019. *Appointment of anti-LNA commander in southern Libya indicates Tripoli's intent to recover territory taken by the LNA.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

12.1.2019. *Security forces clash with unidentified militants in Libya's Cyrenaica.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

5.1.2019. *Security forces arrest three suspected Wilayat Tarabulus militants in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

2.1.2019. *Unidentified militants attack council building in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

29.12.2018. *VBIED attack targets mayor's residence in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

19.12.2018. *LNA forces clash with Derna Protection Force militants in Libya's Cyrenaica.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

18.12.2018. *Wilayat Tarabulus militants establish checkpoint in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

15.12.2018. *UXO specialists discover and defuse an IED in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

25.8.2018. *Islamic State claims responsibility for checkpoint attack in Libya's Tripolitania.* Saatavilla: Jane's by IHS Markit- tietokannassa (<https://janes.ihs.com>) [edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

Lacher, Wolfram & Alaa al-Idrissi Kesäkuu 2018. *Capital of Militias. Tripoli's Armed Groups Capture the Libyan State.* Security Assessment in North Africa & Small Arms Survey. <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/T-Briefing-Papers/SAS-SANA-BP-Tripoli-armed-groups.pdf> (käyty 19.3.2019)

Libya Herald/ Prentis, Jamie 12.2.2018. *Tripoli government leaves Zuwara Security Directorate to fend for itself.* <https://www.libyaherald.com/2018/02/13/tripoli-government-leaves-zuwara-security-directorate-to-fend-for-itself/> (käyty 21.3.2019)

Libya Observer/ Assad, Abdulkader

21.1.2019. *Warring parties sign ceasefire agreement in Libyan capital.* <https://www.libyaobserver.ly/news/warring-parties-sign-ceasefire-agreement-libyan-capital> (käyty 21.3.2019)

17.3.2019. *Clashes hit Libya's Tripoli once again.* <https://www.libyaobserver.ly/news/clashes-hit-libyas-tripoli-once-again> (käyty 21.3.2019)

7.1.2018. *Calm descends on Zuwara as Joaili's forces pull out and Ras Ajdair border reopens.* <https://www.libyaobserver.ly/news/calm-descends-zuwara-joailis-forces-pull-out-and-ras-ajdair-border-reopens> (käyty 21.3.2019)

Libya Observer/ Ben Ibrahim, Abdullah 8.4.2019. *Eyewitness: Life in Gharyan city is deteriorating.* <https://www.libyaobserver.ly/news/eyewitness-life-gharyan-city-deteriorating> (käyty 10.4.2019)

The New Arab 3.6.2018. *Woman killed in IS attack on Libya police station.* <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2018/6/3/woman-killed-in-is-attack-on-libya-police-station> (käyty 22.3.2019)

OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)

9.4.2019. *Tripoli: April Clashes. Humanitarian Update - Facts and Figures #4.* <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Tripoli%20Facts%20and%20Figures%20-%20%20234.pdf> (käyty 10.4.2019)

8.4.2019. *Libya: Tripoli. Situation Report No. 2.* <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep%20%20Libya%20Tripoli%20%208%20April.pdf> (käyty 10.4.2019)

Polgeonow 26.2.2019. Libyan Civil War Map & Timeline - February 2019 (Subscription).
Saatavilla: Polgeonow- tietokannassa (<http://members.polgeonow.com/?zx=5771cfe354c24430>)
[edellyttää kirjautumista] (käyty 19.3.2019)

Stratfor 8.4.2019. *What a Fight for Tripoli Could Mean for Libya's Future.*
https://worldview.stratfor.com/article/what-fight-tripoli-could-mean-libyas-future-hifter-government-national-accord-civil-war-oil?id=743c2bc617&e=80b4636c58&uuid=652a4ecb-f973-4947-8639-be24d1e17be2&utm_source=Topics%2C+Themes+and+Regions&utm_campaign=2d20b06a6d-EMAIL_CAMPAIGN_2019_04_08_09_21&utm_medium=email&utm_term=0_743c2bc617-2d20b06a6d-53771061&mc_cid=2d20b06a6d&mc_eid=%5bUNIQID%5d (käyty 10.4.2019)

Reuters

9.3.2019. *Libya's Tripoli airport closed due to unidentified drone.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyas-tripoli-airport-closed-due-to-unidentified-drone-idUSKBN1QQ0JK> (käyty 19.3.2019)

6.3.2019. *Libya to hold elections by year end: Tripoli PM.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libya-to-hold-elections-by-year-end-tripoli-pm-idUSKCN1QM2QC> (käyty 19.3.2019)

21.2.2019. *Eastern Libyan forces fight tribesmen for southern city.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security-south/eastern-libyan-forces-fight-tribesmen-for-southern-city-idUSKCN1QA27H> (käyty 19.3.2019)

14.2.2019. *In Libya's former jihadist hotbed, residents hope for a better future.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security-derna/in-libyas-former-jihadist-hotbed-residents-hope-for-a-better-future-idUSKCN1Q328I> (käyty 19.3.2019)

8.2.2019. *Libya arrests suspected al Qaeda leader, source says.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libya-arrests-suspected-al-qaeda-leader-source-says-idUSKCN1PX1DY> (käyty 19.3.2019)

19.1.2019. *News photographer killed in Tripoli clashes.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security-photographer/news-photographer-killed-in-tripoli-clashes-idUSKCN1PD0OL> (käyty 19.3.2019)

31.1.2019. *Libyan forces arrest suspected Islamic State member in Sirte.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-forces-arrest-suspected-islamic-state-member-in-sirte-idUSKCN1PP1CU> (käyty 19.3.2019)

16.1.2019. *Militia groups battle in Libyan capital, breaking four-month truce.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/militia-groups-battle-in-libyan-capital-breaking-four-month-truce-idUSKCN1PA2GG>

2.10.2018. *Libya reopens Tripoli airport again.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-airport/libya-reopens-tripoli-airport-again-idUSKCN1MC0VN> (käyty 19.3.2019)

Reuters/ Elumami, Ahmed & Ayman al-Warfalli

4.4.2019. *Eastern Libyan commander orders forces to move on Tripoli.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/eastern-libyan-commander-orders-forces-to-move-on-tripoli-idUSKCN1RG0RT> (käyty 9.4.2019)

8.4.2019. *Battle rages for Libya's capital, airport bombed.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/battle-rages-for-libyas-capital-airport-bombed-idUSKCN1RK0WF> (käyty 10.4.2019)

Reuters/ Elumami, Ahmed & Stephanie Nebehay 9.4.2019. *Suffering grows from Libya conflict, migrants moved.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/suffering-grows-from-libya-conflict-migrants-moved-idUSKCN1RL0ZN> (käyty 10.4.2019)

Reuters/ Elumami, Ahmed & Tom Miles 10.4.2019. *Thousands flee homes in Tripoli as fighters battle on outskirts.* <https://www.reuters.com/article/libya-security/thousands-flee-homes-in-tripoli-as-fighters-battle-on-outskirts-idUSL1N21S05P> (käyty 10.4.2019)

Reuters/ Laessing, Ulf

9.3.2019. *Libyans fear showdown as eastern commander eyes capital.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyans-fear-showdown-as-eastern-commander-eyes-capital-idUSKBN1QQ069> (käyty 19.3.2019)

21.2.2019. *Where Libya's revolution began, many now yearn for a strong hand.*
<https://www.reuters.com/article/us-libya-security/where-libyas-revolution-began-many-now-yearn-for-a-strong-hand-idUSKCN1QA0QR>

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) 15.3.2019. UNHCR Update. Libya.
<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR%20Libya%20Update%2015%20March%202019.pdf> (käyty 22.3.2019)

UNICEF (United Nations Children's Fund) 2018. Libya 2018. *Humanitarian Situation Report.*
https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_Libya_Humanitarian_Situation_Report_Dec_2018.pdf (käyty 14.3.2019)

UNSMIL (United Nations Support Mission in Libya)

8.4.2019. *Statement by the Special Representative of the Secretary-General for Libya Ghassan Salame.* <https://unsmil.unmissions.org/statement-special-representative-secretary-general-libya-ghassan-salame> (käyty 10.4.2019)

20.3.2019. *Remarks of SRSG Ghassan Salamé to the United Nations Security Council on the Situation in Libya, 20, March 2019.*
<https://unsmil.unmissions.org/remarks-srsg-ghassan-salam%C3%A9-united-nations-security-council-situation-libya-20-march-2019> (käyty 21.3.2019)

B 6.3.2019. *Human Rights Report on Civilian Casualties - 1 to 31 January 2019.*
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-%E2%80%93-1-31-january-2019> (käyty 18.3.2019)

A 6.3.2019. *Human Rights Report on Civilian Casualties - 1 November through 31 December 2018.* <https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-1-november-through-31-december-2018> (käyty 18.3.2019)

- 7.1.2019. *Report of the Secretary-General*.
https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/sq_report_on_unsmil_s_2019_19e.pdf (käyty 18.3.2019)
- 1.11.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - October 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-october-2018> (käyty 18.3.2019)
- 2.10.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - September 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-september-2018> (käyty 18.3.2019)
- 4.9.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - August 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-august-2018> (käyty 15.3.2019)
- 24.8.2018. *Report of the Secretary-General*. <https://undocs.org/S/2018/780> (käyty 18.3.2019)
- 1.8.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - July 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-july-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.7.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - June 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-june-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.6.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - May 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-may-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.5.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - April 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-april-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.4.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - March 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-march-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.3.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - February 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-february-2018> (käyty 15.3.2019)
- 1.2.2018. *Human Rights Report on Civilian Casualties - January 2018*.
<https://unsmil.unmissions.org/human-rights-report-civilian-casualties-january-2018> (käyty 15.3.2019)
- Wehrey, Frederic 30.10.2018. *Armies, Militias and (Re)-Integration in Fractured States*. Italian Institute for International Political Studies. <https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/armies-militias-and-re-integration-fractured-states-21525> (käyty 19.3.2019)